

אשל אברהם

ג והמחמיר. עין מ"א. ה"ט הגיה נמרדכי כן, לא נהר"ג, ועין ט"ז כן אוח ג'. ומכל מקום קשה מנר מלוא, להו כנר, ואין חוסר רבי יהודה נגמלה שנת מה, או מילואם. ועין אליה רבה אות ו', במילואם שרי נחמד שאין דר שם, ועין חמנ משה, והמחמיר לא הפסקו, יש לפרש ענג שנת, עין אליה רבה [ס"ק ז]: ד בשבת. עין מ"א. דין השמעות הוה נסים לאיסור לחוד, ומה מהני עמה שנתן עמה לחס. ולדין קיימא לן מיגו דאיתקלי בין השמעות איתקלי לכולי וימא: ה ע"י ידי לחם זה. עין מ"א. דאיתר נענין שיהא חשבו לו יותר מחמור, ומגורה עיקרה השלחנת, ואף מהני דבר חשבו חשבו לא חס עיקרה כי אם נסים לשלחנת, שלך עשויה. ומכל מקום הואיל ומחוי מהני יש לומר זה הוה כמגלה, הואיל ומנית לחם עברט שנת בשביל זה, אף על פי שטועה נדעמו, דלא הוה נסים להימר, קתמא כפירושם כאלו התנה, ואפילו הכי כחכ המחדש דלא מהני ואין לסמוך עליו. ואי"ה גלות ו' ו' ו"ב ו"ג אבאר עוד בזה, וכאן אין להאריך: ו בותר. עין מ"א. וזה נכר, אבל בשמן שנשאר יש לומר דאין דרכו לנכות כל שיש שמן. ולרשב"ך השמן מוקדם ממתח עלמא, חסור כינוי, יש לומר דלא מהני מחוי לכולי עלמא. ואם כן נאמריה לעכו"ם דמקילין ממשעס זירוף דהוה כאלו התנה, הא נשאר שמן נמוכו או קנדיליא לכאורה לא מהני מחוי, ואסור אף על ידי עכו"ם. אבל כצ"ח [עמוד קמ] ד"ה ולפע"ד נהאן כתב שאלמר כפירושם שאינו בודל מהנר ו"שמן" לאחר שפנה, וזה מותר על ידי עכו"ם. והשולח נהנין כה"כ ממחמת שנת ד"ה מ"ד א' חמס מצ"ח משמע גם שמן מהני מחוי. ועין תוספות שנת ד"ה מ"ד א' ד"ה שנת, כתבו דלא מהני מחוי, דחדיה נדיים ועיקר הקלחמו בין השמעות לזורך שנת לא מהני מחוי, ואם כן אם הדלוק עכו"ם עברט שנת נכר של שרלא, וכל שכן בעל כרחו שלא נדעמו, יש לומר אף המוספות מודים דמהני מחוי כהאי גוונא, ומינה נעשית שפירמיל על השולחן על דעמ להיזם דולק כל יום שנת וכנה, יש לומר כהאי גוונא לא שייך מחוי, נדעמו ודילי שידלק כל יום השנת. ואף אמריה לעכו"ם אסור כהאי גוונא, דהרי"ב תלי דין אמריה מחמת מחוי כנראה מצ"ח [ס"ק ז] * וז"ל * נכל זה. ואי"ה גלות ו' ח' ט' יבואר עוד זה:

אחרי פתיחה כוללת, אית כב). ויתר הרברים יבוארו אי"ה במ"א כאן [סוף הסימן] ובסימן ש"ח וסימן ש"ט וסימן ש"י וסימן ש"יא בעזרת השם יתברך: (ד) יש. עין ט"ז. ואפשר אפילו נתן שם דבר חשוב מאוד, מכל מקום עקרו של נר בסיס לשלחנת. ואי"ה במ"א אות ה' יבואר עוד:

מחצית השקף

יד לחם כו. מכל מקום צריך שיהא הלחם חשוב כול, וכמו שכתוב לקמן סימן ש"י [סוף ה] אלא התנה. דהא חזינן דהניח עליו לחם כדי לטלטלו ויהי על ידו: וצריך עיון דהא השמן נצטבו בו. ואם כן מה בכך השמן ויתר חשוב מהלחם, כיון שהשמן גופיה אין בו איסור מוקצה: מלומר דידוע בו ונשייה א"כ בו ועין מה שכתבתי סימן רע"ז סוף ג'. וי"ל, דשם כתב מ"א סוף ח' דאם על השולחן שהנר עומד עליו היה בין השמשות לחם ושאר דברים, הוי בסיס לאיסור ולהנר עומד עליו היה בין השמשות לחם השלהבת חשוב לו יותר בשעה שדולק יותר מן הלחם ושאר דברים. ולכן כתב מ"א חלק, דוקא במגורה שהיא עשויה לנר ולא לחם אחריו, הכי מה שאין כן השולחן עשויה לחם כמו להעמיד עליו המגורה. וכן דייקו דברי תוספות [שכתב מ, א דהתח] שהביא מ"א שם בסימן רע"ז, דמהאי טעמא הוצרך הש"ס [שם] לומר דנר שמן ופתילה נעשו בסיס לשלהבת, דאי לא דגם שמן ופתילה הוי בסיס, גם הנר היה נקרא בסיס לאיסור דהיינו השלהבת וגם להיתר דהיינו שמן ופתילה. והרי שלחנת יותר חשיב בשעה שהוא דולק יותר מן [הכלי] [השמן והפתילה], אלא על כרחך דוקא נגד לחם חשיב יותר, דאין המגורה עשויה לחם, מה שאין כן לשמן ופתילה המגורה עשויה בעדם כמו לשלהבת, לכן לא אמרין דשלחנת חשיב יותר: (פ"ק ו) בותר בו. כיון שישו"י אבבות בו ודלא כמו שכתב ב"י בשם הרשב"י. דסבירא ליה דוקא למוקצה מחמת איסור גופיה לא מהני ביה תנאי, אבל מה שאינו אסור כי אם הואיל ונעשה בסיס, בזה מהני תנאי. אבל המגיד משנה לא סבירא ליה כן, דאפילו בבסיס לא מהני תנאי, רק בסיס דנר דעשויה לכבות מהני תנאי: אפילו כמזהר ריב"ז. דעשויה ליפול והוי דומיא דנר דעשויה לכבות, ואפילו הכי לא מהני תנאי: בישום דביום טוב קיימא א"ן כרבי יהודה כו. וי"ל, כיון דסוכה רעונה עשויה ליפול ואדם יושב ומצפה איתיה הפול הסוכה, וכדאמרין בש"ס [במה ל. גו. א] אם כן סתמא הוי כאלו

שירי

לסתמק מהמומר גנון קנדיליא של שומן: (ה) ב"ז בסיס כמו שכתב בסימן ש"ח. עין שם סוף ג'. (ט) שם דבמניה נעשה בסיס. נחמד כיומן ש"ט סוף ד': (י) שם בסיס דבר האסור. והוא הדין הנר נעשה נסים לשלחנת. ומה שמצאנו אות ג'. (יא) שם לא נעשה בסיס. וי"ל, כיון דמקדש שלא יהיה הנר על השולחן רק נללה להאיר, אם כן רוצה גם כן שיהיה אחר כן, ואם כן לא

רשם (ב"ז ב"ז) ואם כן היתר לדין האנו מצות בו. צריך עיון. דהא א שפיר לענין טלטל השולחן, אבל לא לע סלטל הנר. ואם נא נהנר לא נעשה בסיס ל שלא היתה דעתו שידלק כל השבת, אם כן מה חילול יש בין מצותו במקום שא בדעתו להסירו אחר הכיבו ועין בסימן ש"ט ב"ז ש [פ"ק א] וכן משמע בהט' לעיל סוף סימן רע"ז ס' ה' דלדעת ספר התרומה ל הוי בסיס כיון שלא היה בו דלוק שם במגורה כ השבת. והבית יוסף ג"א שפוסק וכן שבמגורה הו סבירא לכולי עלמא, כיו שבל עיקרו של מגורה הו עשויה לכך, וכדאמרנ בש"ס [שכתב מ, א] כהרי"ב בעטמא דנר, וכמו שכתב המג"א בסימן רע"ז [ו' ע"ג] סוף י"א. ודלא כדמשמע ב"ז סימן ש"ט סוף ב"ז [א] דהו דוקא למאן דאמר דסבירא ליה דמקרי מגוח אם דעתו על מניסת שבת לחוד. ע"ש: (כ) ב"ז ו' ובצד החומרא אינו יבול לשבת כן, כצ"ל:

הנהגות הכמ"ע

רשם ש"ח סוף ג' נר זה שאמרנו שאסור לטלטלו אפילו לצורך גופו ויצורך מקומו אסור. וישנוא מבלי [ש]מלאכתו לאיסור [שכתבה לטלטלו] לצורך גופו ולצורך [מקומו, וטעמא מ]שום דלא איתקניא [בכין השמשות] להכי, שהרי היה [מותר לטלטלו] לצורך גופו ולצורך [מקומו, אבל נר] שהדליק בו, שבין [השמשות] היתה אסור לטלטל בכל [אפילו לצורך] גופו ומקומו, דבעוד [דולק] שישאן דאסור בכל גזאת:

כ"ל [ז] (ג) מ"א סוף ד' דאתקניא א"ין השמשות. דלא היה נסים לאיסור לנר, ומגו דאמקאלי וכו', ומה תועיל נמנית הלחם עכו"ם: (ד) שם פניה בשעה שהוא דולק. דהא חסור טלטלו הנר אפילו בשעה שדולק איתו אלא משום שנעשה נסים לשלחנת, וכיון דסוכה רעונה עשויה ליפול ואדם יושב ומצפה (ט) שם חשוב יותר מהשמן וי"ל, וי"ל דהוי רעונה ליה, וי"ל דהוי רעונה ליה

3

Isaac ben Sheshet Peret

שאלות ותשובות

לרבנו הגדול מרנא ורבנא
הרב יצחק בר ששת זצ"ל

יו"ל מחדש
ע"פ כתבי יד ודפוס ראשון
עם מבוא, ציונים, מקורות, הערות ומ"מ לד' חלקי שו"ע

בעריכת

דוד מצגר

חלק ראשון: א — שמח

מכון אור המזרח
מכון ירושלים • תשנ"ג

סימן צג

עוד כתבת שאמרו לך משמי אותן הנשים שאני התרתי להן לטלטל גר שהדליקו בו באותו שבת לאחר שכבה. ונפלא על זה דהא במוקצה מחמת אסור קיימא לן כר"י דאסור ולא כר"ש דשרי. וגר שהדליקו בו באותה שבת מוקצה מחמת אסור הוא, דמגו דאיתקצאי לבין השמשות בעוד שהוא דולק איתקצאי לכולי יומא. והארכת להביא ראיה מן ההלכות של הרי"ף ז"ל² ומדברי הרמב"ם ז"ל³. ועוד שקצת נשים מטלטלין המגורה לאחר שכבתה על ידי מעט לחם שנותנין בתוך הגר. ומן הנראה לך כי מי שהתיר להם נתלה במה שאמרו בפרק במה מדליקין⁴ גבי דוד מלך ישראל שמת בשבת, והיה מוטל בחמה, ושאל שלמה לחכמים, ואמרו לו אביך [מת] הטיל עליו ככר או תינוק וטלטלנו.

תשובה מה שאמרו לך הנשים הם שהתרתי להן לטלטל גר שהדליקו בו באותה שבת במוחלט, לא היו דברים מעולם. אבל התרתי להם לטלטלו על ידי תנאי שיטנו מע"ש שיוכלו לטלטלו לאחר שכבה. וזה מותר ואפי' בנר גדול. וכ"כ הרמב"ן ז"ל⁵ והב"א ראה מן הירושלמי⁶ דגרסינן התם אם התנה עליו מותר מה אמן קיימין אי כר"מ אפילו התנה אסור דקסברי התם דלר"מ כלי המיוחד לאסור אסור. אי כר"י גר מאוס הוא. כלומר ואין אדם יכול להתנות על דבר מאוס שלא יהא מוקצה. ואי כר"ש אפילו לא התנה יהא מותר. ותרנו דר"ש היא, ומיירי בטוס וקערה ועשית דאסר רבי שמעון אפי' לאחר שכבו, דאם התנה עליהן מותר. הילכך לדין דקיי"ל דמוקצה מחמת מאוס שרי, בין בנר של חרס בין בנר של מחבת, מהני תנאה. וכ"כ הר"ן ז"ל בפירוש ההלכות⁷ מהירושלמי⁸.

ואע"פ שיש לי לדון בהיתר זה כי לא התיירו [צירושלמי] אלא לר"ש בטוס דלית ליה מגו דאיתקצאי, אבל לדין דאית לן מיגו דאיתקצאי דקיי"ל⁸ כר"י בנר לא מהני תנאי, כי היכי דלא מהני בנויי סוכה אלא באומר איני צודל מהם כל בין השמשות. ובנר על כרחו צעוד שהוא דולק אסור, הלכך אפי' לאחר שכבה אסור משום מגו. אלא שכבר הורה זקן.

רמה שמטלטלים הגר שלא ע"י תנאי ע"י מעט לחם, אם נותנין הלחם בנר בשבת טועים הם. שכבר העלה רב אשי צפ' נוטל⁹ לא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד. אבל אם נותנים הלחם מערב שבת או מותר לטלטלו לאחר שכבה¹⁰. לפי שאין טלטול הגר אסור אפי' צעוד שהוא דולק אלא מפני שנעשה צסיס לדבר האסור, דאי משום שמה יכבה מחמת הטלטול, דבר שאין מתכוין הוא, וקיי"ל כר"ש

דאמר¹¹ דבר שאינו מתכוין מותר לכתחלה אפי' באסור של תורה. אלא אסור טלטולו מפני שנעשה צסיס לדבר האסור כמו שמבאר כל זה בסוף פרק כירה¹². ואמרו שם הנה לנר שמן ופתילה הואיל ונעשו צסיס לדבר האסור ומפני זה אסור לטלטל לר"ש צעוד שהוא דולק אבל לאחר שכבה מותר, דלית ליה מגו דאיתקצאי לכה"ש איתקצאי לכולי יומא. אבל לדין דקיי"ל כר"י דאית ליה מוקצה ואמרינן מגו דאיתקצאי, כיון שנאסר לטלטול צעוד שהוא דולק מפני שנעשה צסיס לדבר האסור, אף לאחר שכבה אסור משום מגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא. וא"כ כל שמערב שבת הניחו בנר דבר המותר הרי נעשה הגר צסיס לדבר המותר ולדבר האסור ומותר לטלטלו, כדאמרינן התם וצפרק נוטל¹³ שמותר לטלטל הכלכלה והאבן בתוכה. ומקשינן והא נעשית צסיס לדבר האסור. ומירך ר"י בכלכלה מלאה פירות עסקינן שנעשית צסיס לדבר המותר ולדבר האסור.

וכן מוכיח שם¹⁴ צההיא דמוכני דמייחין התם. דבזמן שאין המוכני נשמטת מן העגלה הרי הוא כלי אחד עם העגלה ומותר לגוררה בשבת אע"פ שיש עליה מעות ולא נעשה צסיס לדבר האסור לצד אלא גם לדבר המותר, מפני הכלים והאזולין שיש בעגלה. וכן נמי אמרינן התם¹⁵ דמטלטלין כוונא אגב קיטמא, ואע"פ שיש בו שצרי עינים. וזהו מפני שהאפר מוכן ונעשה הכוונא צסיס גם לאפר המותר. אע"פ שצצרי עינים אסורים, ועל זה סמכו אותם המניחים מעט לחם בנר מע"ש. ולדבריהם גם צעוד שהנר דולק היה מותר לטלטלו, שאל"כ אפי' לאחר שכבה יהיה אסור מגו דאיתקצאי לבין השמשות, ומ"מ היה לריך שיהיה הלחם יותר חשוב מן השמן, ולא יספיק מעט לחם. כי בכל דבר הנעשה צסיס לדבר המותר ולדבר האסור אין מותר לטלטלו, אלא"כ הדבר המותר חשוב יותר מן הדבר האסור, כדאמרינן התם¹⁶ גבי מחתה בצפרה, שאם אין האפר מוכן אסור לטלטלו, ואע"פ שיש שם קורטבי לבונה המותרין, ואף אם הם חשובין לשאר האנשים אסור, כל שאין חשובין לצעל הצית. וכן מתבאר כל אותה סוגיא שנסוף פרק כירה וצמקומות אחרים. ולזה מעט לחם אינו מספיק לזה.

ועוד שאפילו היה נותן צה דבר חשוב עדיין אין התר זה צרור. לפי שהשמן שצנר חשוב לו לעולם יותר מן הדבר המותר שנותן בו, לפי שהוא לריך לו עתה למנותו צעוד שהוא דולק. וא"כ אף לאחר שכבה אסור מגו דאיתקצאי. אלא שיש לומר שהרי זה כאלו התנה שיוכל

צג 1 שבת מד, א. 2 שבת פ"ג סי' שמב [כ, ב]. 3 הל' שבת כה, י. 4 שבת ל, ב. 5 שם מה, א ד"ה ואיכא. 6 שבת פ"ג ה"ו. 7 שבת שם ד"ה והא דפסקינן. 8 7 א בכתי"י סי' עה ליתא מהירושלמי. 8 ביצה ל, ב. 9 שבת קמב, ב. 10 * אר"ח סי' רעט ס"ג בשם י"א, וסיים ואין לסמוך עליו. 11 שבת כט, ב. 12 שם מד, א. 13 שם קמב, א. 14 מד, א. 15 מד, א. 16 שם.

לטלטלו לאחר שכבה, ולדעת הרמב"ן ז"ל תנאי מועיל.
 ואע"פ שאין היתרו נראה לי צרור, כדאי הוא לסמוך עליו,
 ומה בשעת הדחק אם הוא לורך צרור. L
 ואותם ההצליים והשגעות שספר לך אותו הגר שנתגייר
 במטמטא [ליחא]¹⁷, שנהשבעות היה מוריד הלגנה
 מן השמים. מי שיש לו לב להצין לא יאמין לאותם הכוזבים
 וההנמעות. כי אם פתי יאמין לכל דבר. והענין האחר שספר
 שהיה רוכב על עב קל והולך למרחוק. גם פעמים רבות
 שמעתי אומרים שיש משביעין השד והוא צא בדמיון עין כבד
 ומוליך האיש למרחוק. אם הדבר אמת או שקר מי שירצה

להאמין יאמין, ואין היזק בזה. אבל לא יתפאר הוא שידע
 לעשות דבר זה, שא"כ מדוע לא עשה כן כשהיה נרדף והיה
 נחבא אל הכלים וחדר בחדר וצא לכמה סכנות. והנה צהימותו
 אצלו לא נתפאר בזה. אבל לפי מה שהוכיח סופו הוא רמאי
 ואיש כוזב. כי שמענו חזר לקורו צמוג יען הקימותו
 הסותרים אשר שם, וניסת ונתרפס צרני כסף ונשתמד שם.
 ואח"כ רצה לשוב ולא קבלוהו הקהל. וחזר לדת ישמעאל.
 והנה הוא עתה ישמעאלי. ישמע אל ויעך בכל קוראין אליו
 כנפסך וכנפש נוטה אליך כנהר שלום נאמן להצחק אני הוא
 יצחק צ"ר ששת זלה"ה.

סימן צד

והראן לרבי עמרם בן מרואם י"א

שאלת מעשה בא לפניך כי יהודי קלל כהן אחד ואבותיו
 קללות נמרצות בפני העם ואמרו לך להענישו יען
 היה כהן. וחפשת ולא מצאת עונשו על ישראל חברו. ויען
 בארץ הזאת נוהגין ברוב ענינים כחקות (הישמעאלים) [הגויים]
 אשר מכללן שהמקלל קרוב נביאים יענש עונש חזק. יאמרו
 היהודים כי כן ראוי לעשות למבזה או מקלל הכהן להיות זרע
 אהרן. ואמרת אולי שאיזה סמך להם מדברי הראשונים שלא
 השגת אותם, כאשר מצאת נוהגין מי שמת לו הולד הראשון
 לבלתי יתאבל אלא יום הקבורה. ומצאת כתוב דברי גאון¹ גם
 למול המת תוך ו' ללידה. ואולי כזאת וכזאת ימצא בספרי
 הקודמים. ואמרו לך שבמיוקרה היו נוהגין כן עד כאן דבריך.

שגדול ממנו. ואם היה החכם גדול מכל הכהנים שדורו יכול
 לחלוק לו הכהן כבוד, אפי' בשנמות ויו"ט, דהא רב הונא קרי
 צכהני אפי' בשנמות ויו"ט. משום דאפי' רב אמי ורב אסי
 דכהני חשיבי דארעא דישראל מיכף הוו כייפין ליה.

תשובה צגיטין פ' הניזקין² תנן כהן קורא ראשון ואחריו
 לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום. ואמרין
 גמ'³ מנה"מ ואמוראי מוכחי האי מילתא מקראי טובא.
 והמחור מכלם דכתיב⁴ וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח
 ראשון ולצרך ראשון וליטול מנה יפה ראשון. ואביי שאל הא
 מפני דרכי שלום, דאורייתא הוא, ואסקיה אביי לכדתינא שנים
 ממתניין זה לזה בקערה וכו'. ואם צא לחלוק כבוד לרבו או
 למי שגדול ממנו הרשות בידו. ואמר מר עלה לא שנו אלא
 בסעודה אבל צבית הכנסת לא, מאי טעמא דאחי לאינינויי.
 כלומר, מן התורה היה יכול הכהן לתת רשות למי שגדול
 ממנו. אבל חכמים תקנו שלקראו צבית הכנסת לא יוכל כהן
 לחלוק כבוד ללוי, ולא לוי לישראל, דלא לימו שאר לאינינויי
 ולמימר אנא קרינא צרישא. והיינו הא דתנן במתני' כהן קורא
 ראשון וכו', שלא יוכל לשנות ולחלוק לו כבוד מפני דרכי
 שלום. ואמרין נמי התם³ דזהו בשנמות וימים טובים, אבל
 בחול דליכא אינשי טובא צביהכ"נ, יכול לחלוק כבוד למי

ובפרק בני העיר⁵ גרסינן שאלו תלמידיו את ר' פרידא צמה
 הארבת ימיים. אמר להם מימי לא נצרכתי לפני [נ"א]:
 צפני] כהן. ומקסינן צמ'⁶ למימרא דמעליותא היא, והאמר
 רבה צמ"ח אמר ר"י כל ת"ח שמצרך לפניו אפי' כה"ג ע"ה,
 אותו ת"ח חייב מיתה, שנאמר⁷ כל משנאי אהבו מות. אל תקרי
 משנאי אלא משנאי. ומפרק כי אמר איהו צשוין. ופי' ר"ח
 ז"ל⁸ דלאו שוין ממש קאמר, דא"כ פשיטא דכהן קודם, ומאי
 רבותיה דר' פרידא דאורייתא הוא, אלא [ר"ל] ששניהם ת"ח
 אבל ר' פרידא היה גדול ממנו, ואם רצה לקרות קודם לכהן
 ראשי, כרב הונא דקרא צכהני. והיינו רבותיה דר' פרידא. הנה
 שלדברי הכל היא מצוה בתורה לכבד הכהן יותר משאר ישראל.

וכבר מנאה הרמב"ם ז"ל צחשצון המנות שכתב צראש ספר
 המדע צמנין המנות ל"צ לחלוק כבוד לזרעו של אהרן
 ולהקדימו לכל דבר שבקדושה, שנאמר⁴ וקדשתו. ובספר
 המנות שלו כתב ז"ל המצוה הל"צ היא שזונו לכבד זרע אהרן
 ולנשאם ולרוממם ונשים מדרגתם מדרגה קודמת וראשונה
 ואפי' ימאנו לא נשמע מהם זה כלו הגדלה לאל ית' אחר
 שהוא לקחם וצחרם לעבודתו ולהקריב קרבנותיו והוא אמרו
 וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב קדוש יהיה לך וצא
 הפי'⁹ לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולצרך ראשון וליטול
 מנה יפה ראשון וכו'. והארין צזה שם בספר ההוא. גם
 הר"ם מקוץ ז"ל מנה המצוה הזאת בספר המנות שלו¹⁰ וכן
 מננית מצוה זו צס' עמודי גולה¹¹. גם צס' עבודה פ"ד מה'

17 הושלם עפ"י כתי' ברומר.

בסחם. 9 בספר המצוות שם: ובה עפ"י וקדשתו וכו'. ובהערות הגר"ח
 ה"ר העי' 13 עמד על כך שהריב"ש לא העתיק המלה וקדשתו, ועיי"ש
 שמביא מראשונים ואחרונים שלמדים דין זה מדכתיב קדוש יהיה לך. ועיי'
 רמב"ם ה"ל' כל"מ פ"ד ה"א. ואולם בכתי' איתא וקדשתו. 10 עשה
 קצא. 11 עשה נו.

צד 1 רב נחשון גאון בשו"ת הגאונים שערי צדק שער ה סי' ה. ועיי' אר"ז
 ה"ל' מילה סי' קד בשם רה"ג. 2 נט, א. 3 שם ע"ב. 4 ויקרא
 כא, ח. 5 מגילה כז, ב. 6 שם כה, א. 7 משלי ח, לו.
 8 בחיי הרשב"א מגילה שם בשם ר"ת. וכ"ה בתוס' מגילה שם ד"ה ושרין

6

ל

מעשה רב

הלכות ומנהגי
מרנא ורבנא
רבינו אליהו מוילנא

יוצא לאור על-פי כתבי-יד ודפוסים ראשונים
בצירוף מבוא, ציוני מקורות והערות
עם

ליקוט ביאורים

על ידי
הרב יוסף אליהו הלוי מזבשוביץ

הוצאת מוסד הרב קוק • ירושלים

ק"ג. אין להעמיד הנרות על השולחן, ולא מהני מה שיתן הלחם מקודם ע 246.

ע עיין מ"ב סי' רעז ס"ק יח ושעה"צ שם סק"ב.

פיקוט ביאורים

בעצמם שאינו מנערם והוא בשביל הקטמא שלא יפול, וא"כ הא דפריך בשבת מהא דשוין שאם יש עליה שברי פתילה שאסור לטלטל, ג"כ מטעם דהו"ל לנערם אתיין עלה, ומשני בגלילא שנו, ופירש ר"ת שאינו חשוב להם שמן וא"כ היה לו לנער השברי פתילה, ואע"ג דבניעור הזה ישפוך השמן עמו, מ"מ מעט השמן הזה שישפך עם שברי הפתילה אינו חשוב ולא בטלי שברי הפתילה אגב השמן שלא יצטרך לנערם, וכל זה לענין שיורי פתילה ושברי עצים שאינו עושה בסיס, אבל במקום שהניח הדבר איסור וקבע עליהם, לא מצינו חילוק בין חשיב ללא חשיב.

והנה לענין בסיס לדבר האסור ולדבר המותר אמרו בפרק כל כתבי [שבת קטז, ב] דתיק שיש בו מעות וספר מותר לטלטלו, וצ"ע אמאי לא חילק לפי האדם (כמ"ש בגלילא שנו), דאם יש אדם שהמעות חשובות לו כספר אסור לטלטל, ומדלא חילק, משמע דבכה"ג ג"כ מותר, בשלמא לפירש"י י"ל דסמך ליה אהא דפרק כירה הנ"ל, אבל לר"ת לא נזכר בפרק כירה דין זה כלל, ואין להקשות דא"כ למה לא חילק בגברא דמעות חשובין לו יותר מספר, די"ל שבטלה דעתו אצל כל אדם ולא שכיח כלל כה"ג. ומעתה לפיר"ת מוכח דבשוין מותר, וכן יש לפרש לשון ר"ת בדף מז, א בתוס' בד"ה בגלילא, שכתב שהיה להם רוב שמן, ולהכי לא בטלי שברי פתילה אגב שמן.

246 ולא מהני מה שיתן הלחם מקודם. עיין סי' רעז במג"א סק"ח שכתב דאם מונח על השולחן ככרות ושאר דברים פשיטא דהם חשובים יותר מהנר וש"י. והוא מבואר בסימן שי ס"ח דאם הדבר המותר הוא דבר חשוב, אז הוי בסיס לשניהם וש"י. והוא מבואר בגמ' שבת מז, א בגלילא שנו, ופירש"י שחשובות להן שברי פתילה, הלכך לא בטלי, ונעשה נר בסיס להם. ור"ת פי' דבגלילא היה להם רוב שמן ולהכי לא בטלי שברי פתילה אגב שמן.

והנה בשו"ע [סי' שי ס"ח] כתב וז"ל: וכגון שדבר המותר חשיב מדבר האיסור, אבל אם דבר האיסור חשוב יותר מדבר המותר בטל אצלו, ואסור לטלטלו, עכ"ל. והנה קשה דיוקא דרישא אסיפא, דכתב דדוקא אם דבר המותר חשיב מדבר איסור, משמע אבל שניהם שוים אסור, ואח"כ כתב לאסור אם דבר האיסור חשוב יותר מדבר המותר, משמע הא שניהם שוין מותר. וצריך לומר, דזה תלוי במה דכתבו התוס' בביצה כא, ב בד"ה כנונא בשם ר"ת דלא מיקרי בסיס לדבר מועט שאינו נקבע כגון שברי עצים ושיורי כוסות, ודאמרינן דבעינן קטמא היינו משום שמטלטל שברי עצים תוך הכנונא והיה לו לנערם, אבל אי איכא קטמא לא היה יכול לנערם שלא יפול הקטמא, עכ"ל. וא"כ לדברי ר"ת לאו מתורת בסיס אתאן עלה, רק על טלטול שברי עצים

ה, אבל
דצריך
דחזינן
ד יותר
גם כנר
דמנין
זוה מן
ינו רמז

ה דיש
פ במה
רה יש
ובמה
למיתני
ידעינן
ולכן
ה ידע
ה ורק
שה לו
דליקין
וע"ז
דליקין
וכן
אלו
שמן
דליקין
המצוה
דדו"ק.

שבת
ע"ב
המצוה

קיד. לא יקרא לאור הנר, כי אם שניים בספר אחד, ולא באופן אחר²⁴⁷.

חובה לאכול דוקא במקום שהדליק את הנרות²⁴⁸, ודלא כמו שיש מו שאומר [שו"ע או"ח סימן רעג ס"ז] שמותר לאכול שלא במקום הדלקת הנר. (חידושי הלכות שבת כה, ב)

ליקוט ביאורים

והיינו דוקא מפני שהיה להם רוב שמן ובטל השמן מחשיבותו, אבל אם היה שווה היה מותר, אמנם לפי שיטת רש"י אין ראיה מפרק כל כתבי כנ"ל. וכן מוכח מלשון רש"י בד"ה בגלילא שכתב שחשובות להם שברי פתילה הלכך לא בטלי, ולא כתב שהן חשובות יותר משמן, רק שכיון שיש להם חשיבות אעפ"י שהם שוים עם השמן אסור. ונמצא דבר זה תלוי בפלוגתא, ולכן לא רצה הב"י בשו"ע להכריע בזה משום דמספק"ל כנ"ל, וא"כ אפשר טעם רבינו בכאן דס"ל דמאן מפיס, יש אנשים שהלחם אינו חשוב אצלם יותר מהנר, וא"כ כיון שהוא שווה אסור לטלטל השולחן כנ"ל. (ביאורי רנ"ה)

247 לא יקרא לאור הנר. עיין שו"ע סימן ערה סע"ז: מותר לקרות פרק במה מדליקין לאור הנר, שהרי הוא מזכיר איסור שבת ואיך ישכח. ע"כ. ומדנקט 'פרק במה מדליקין' לחוד, מוכח דפרקים אחרים ממסכת שבת או בפוסקים הלכות שבת אסור, ואע"פ שמסיים: שהוא מזכיר איסור שבת. כוונתו, איסור נר שבת, דאי לא תימא הכי אלא דהלכות שבת מותר, והא דנקט בטוש"ע פרק במה מדליקין, מילתא דשכיחא נקט משום שרגילין לקרות פרק זה בכל ליל שבת כמבואר בסימן ער. תקשי, מאי איריא דמשום שהוא מזכיר איסור שבת שריא, תיפוק ליה דבלאו הכי שרי, דהוי כעין ראשי פרקים,

ומה לקרות ההגדה בליל פסח בשבת הותר, משום דשגורה בפיו קצת והוי כעין ראשי פרקים אע"פ שאין קורין אלא אחת בשנה, פרק במה מדליקין שקורין אותו בכל ליל שבת לא כל שכן דרגיל על לשוננו, אלא ע"כ הא דתולה ההיתר משום שמזכיר איסור שבת, מיירי אפילו במקום שאין קורין אותה בכל ליל שבת, ומדנקט פרק במה מדליקין לחוד ולא שאר הלכות שבת, ש"מ דס"ל שלא הותר אלא משום שמזכיר איסור נר שבת לא יבא לידי הטיה, וכמ"ש הגאון ז"ל בביאורו שם ס"ק ה (ונרשם שם בטעות על סעיף ד וקאי על סעיף ז), מקורו מהא דפסחים [יא, א] הוא עצמו מחזר עליו לשרפו כו'. אבל משום שמזכיר שארי איסורי שבת שאין להם שייכות לאיסור הטיית הנר, וכי בשביל זה יהא זכור שלא להטות, וילמד לשונות הפוסקים הסתומים בזה מן המפורש בהגהות מימוניות פ"ה מהל' שבת הל' טו בלשון זה, שהרי נזכר ושונה דיני נר שבת ואיך ישכח ומוכח דשארי הלכות שבת אסור. (פעולת שכיר)

לא יקרא לאור הנר כו' ולא באופן אחר. ע"י בשנות אליהו פ"א דמס' שבת [מ"ג] שכתב רבינו ואפילו סגורה בחדר, ע"ש, ודלא כמ"ש המג"א בס"י ערה סק"ב וכדעת הב"ח דאוסר, ע"ש. (ביאורי רנ"ה)

248 חובה לאכול במקום שהדליק את הנרות.

קטז. ר
קטז. ע
קטז. ר
עא תפולת
וביה"ל שב
[שבת כה,
פירוש, חונ
יהיה הנר.
על השו"ע
שמותר לוי
אע"פ שא
הרוקח וא
לישב אצל
שבת פ"ב נ
249 ערבי
'במה מדי
סי' ער בו
250 מתח
אומרים ז'
דבאשכנז
שאומרים
ללקות ב'
היום, מש'
(ביאורי רנ'
251 חוזר
ע"י במג'
שהעדים

ספר

מקור ברוך

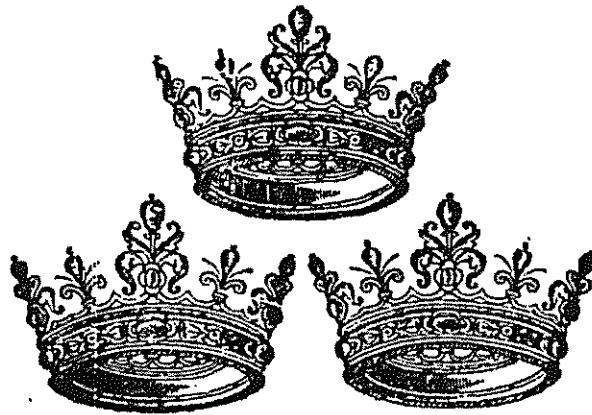
להרב הנדול והמופלא כשהור ברוך קלעי בן להרב כמהרר שלמה קלעי זלהה
 והוא תשובות לשאלות אשר נשאלו מאת הרב המחבר זל והשיב לכל שואל די מחסורו
 בטוב טעם ודעה והובאו אל הדפוס בהשתדלות החכם נביר ומרומם על כל ברכה
 ותהלה כהר יצחק ישורון יצו לבקשת הגביר נבון ומעולה כהר שלמה
 קלעי יצו בן להרב המחבר זל אשר נתן לבסוף מוצא לדווציא לאור תעלוטת חכמות
 הרב אביו זל האל כרחמיו יזכרו לראות בנים ובני בנים

עוסקים בתורה ומורים הוראות בשדאל

אמן בן יהו

רצון:

הונה כעין כמרן על ידי סחכס סנעלה כהר שמואל באנסן יצ

באזמיר

תחת ממשלת אדוננו המלך האדיר שלטן מחמד יום הודו וחנשא מלכותו ויארץ ימים
 על ממלכתו:

ותמלם סמלאכה שמורה וערכה כסימן טוב וכטעת כרכה זוס א' א' לחרש ימונו
 שנת אאת הוא לעולם

כטעת בעל סעמם אברהם ככלר ידיריה נבאי כף נחת יל'ו

אלא אפילו כבתה אסור במנו דאתקצאי לבין השמשות
 אתקצאי לכולו יומא ואם כן אף לאחר שכבה הכר אסור
 לטלטל הקאנרילאר והשיכי אפילו בשוכה וכל שכן במניח
 אלא שבוטא מהני תנאה לרעת רוב הפוסקים והכי נקטינן
 אבל בעוד שהנר דולק כראה שאסור לטלטלו לכולו עלמא
 אפילו לצורך מקומו דלא התירו לטלטלו לצורך מקומו
 אלא בשוכה:

ואפשר דאם נתנו הפת מבעוד יום בשיכי שהותר →
 לטלטלו משום שנעשה בסיום לדבר האסור
 והסתר ומותר ממאי דאמרינן פרק כירה אחר רבא כי הוינן
 בו רב בחמין הוו מטלטלין כנוול אגב קיטמא ואף על גב
 דאיכא עלה שכרי עמים ופירשו רובם של המפרשים ז"ל
 רטעמא דהיתרא משום דהוה בכסין ללכר האסור והמותר
 שהאכר הוא מוכן לככות כורוק או נזיף ואף על גב דאיכא
 שכרי עמים שהם מוקצים מותר וכתב הר"ב ז"ל
 בתשובה סימן נ"ג דאם שמו פת מבעוד יום שהוא חשוב יותר
 מהכר שהוא מותר לטלטלו אף בעוד שהנר דולק ואף על פי
 שדחה שם ואמר שאף על פי שנתן דבר חשוב אין היתר זה
 כרוך לפי שחשוב לו הכר עתה יותר מהכר המותר שהוא
 בריך אותה למנותו אין לומר אם כן בכרון דירון הכי ונאמר
 שאעפי' דהפת הוא חשוב עם כל זה חשוב לו יותר הנר דלוק
 שהוא עקר המנוה שהרי אם אין ירו משנת לקנות יין לקדוש
 ולהכין צרכי בעודה יקבה יין לקדוש וכל שכן שדמו צרכי
 בעודה מפני הכר שהרי קדוש נרחה מפני הכר - זה אין לומר
 שהרי אין שום אדם שלא ירליק כר אחר שהיא המנוה ואם כן
 אין עקר המנוה בו שעל השינוי ומה שכתב הר"ב ז"ל הוא
 כנר שהדליקו למנוה ואפילו לא יהא לו אינו דומה כלל למה
 שכתב הר"ב ז"ל להעניות דעתיה דהכא השינוי עיקר ליתן
 עליו הפת שהוא חשוב יותר מהכר ואף על פי שהוא חשוב
 הכר לפי השעה יותר מהפת חשיב תו לא יבטל אם לא →
 ויחובהו תוך השינוי שהרי יכול ליתן אותו מן לפיניו במושב
 אחר ואם כן השינוי נעשה בכסין לדבר ההתר והאסור לפחות
 אבל הדין דהרי"ב הוא כנר שמשוימן פת ואינו לאכול הכת
 ואם כן לעניות דעתי אפילו הר"ב ז"ל יורה בכרון דירון
 דהוא מותר דהוי דומיא דכנוכא ואין להקשות ולומר דאם כן
 היכי התירו להביח נר על גבי דקל בשבת ואין חוששין שמה
 יעלה במחוכר ואם איתא ליחוש שמה יביח מעט פת שמוותר
 לטלטלו ויעלה במחוכר ואף על גב דבימיא דבאותו נר
 דהתיירו אף אם הניחו מעט פת לא שייכו טעמי דהרי"ב ז"ל
 ואינו מותר לטלטלו לא קשיא דהתם מיירי בלא מעט פת
 כמו שכתב מוה"ר יובב קארין ז"ל ובהא לא קשיא גם כן
 למפרשים שהתירו לטלטל בהתנה אמאי לא חיישין דהתם
 מיירי בלא תנאי ואם כן מה שכתב הכלב ז"ל שהתנה הוא
 סכרא מהאי דמכוחין נר על גבי דקל לא הכנתי דאם אותם
 המשמיים הפת לא שייכו טעמי דהרי"ב ז"ל איך הקשה
 מן ההיא דמיתין על גבי דקל הרי נמרא ערובה היא
 ומתניתין היא בפרק נוטל דכסין הנעשה לדבר ההתר →
 והאסור מותר ואי שייכו למה ליה להקשות מהאי הוה ליה
 להקשות מכנוכא דלא התירו אלא כשהתיר הוא דבר חשוב
 אבל אם אינו חשוב אסור אף על פי שיש בו היתר שהוא
 האשר דסוי דומא דמעט פת מבעוד יום אם לא שנאמר
 דמהיחא

כאומר אינו בודל ומאחר שהכיו אינו בודל כנוי טובה
 ממילא משמע דמהני נא כן בכמה דסקולין הס ואם כן לא
 קאי במסקנא ואם התנה ארישא ואין לומר דהם שכרי גם כן
 דלא מהני תנאה כשוכה דעלמא אחר שלא הכיאו ואת
 המימרא דהם זכרונם לכרכה שכרי דמתלמודא דירון אין
 הכרח למסקנא ולא הכיאו אלא המסקנא והד"ש בר זמח ז"ל
 דהדכריו של הר"ב ז"ל ואמר דלא אמרינן מנו דאתקצאי
 וכו' ולהיות שאין פכאי אינו מאריך:

הנעיר ברוך קלעו

אני ה"ל כאלפי והנעיר מכל בית איבי כתיי אל לכו
 לתור ולדרוש עד מקו שידי מגעת וכפשי יודעת
 מפי קופרים ומפי קשרים אם יש סמך למכה אשר כוהגים
 בעיר הוות ובהרבה מקומות אשר ראיתי לטלטל השיכי
 ולגלגל בעוד שהקאנרילאר עם הנר דולק בתוכו כי כראה
 לכאורה שהוא אסור שהרי נעשה כסיום לדבר האסור ותכן
 במסכת שבת בפרק נוטל האכין שעל פי החבית מטה על
 צדה והיא נופלת וכו' מעות שעל הכר נוער את הכר והן
 נופלות ואמרינן בגמרא אחר רב הובא אחר רב לא שאנו אלא
 בשוכה אבל במכית נעשה כסיום לדבר האסור ופירש רש"י
 ז"ל לא שאנו מטה על צדה וכו' הנה מכאן דכר פשוט הלכה
 פסוקה והכיאוה כל הפוסקים ז"ל הנה רבמיה אפילו להטות
 ולבער אסור ואין לומר דאין ראייה מכאן אלא לאסור בניעת
 הקאנרילאר דהוא בסיום לדבר האסור וכן לנר של חלב
 אפילו ככה כמו שכתבו אבל השיכי דהוא בסיום לכסין מנא
 לן דהא תיבא במסכת שבת בפרק כל כתבי כר שעל הטבלא
 מנער את הטבלא והיא נופלת ואמר רבי ינאי לא שאנו אלא
 בשוכה אבל במכית נעשה כסיום לדבר האסור והכיאוה כל
 הפוסקים לפסק הלכה ופירשו קצת מפרשים דמיירי אפילו
 בכר של שמן הרי כראה מכאן שאף על פי שהטבלא הוא
 בסיום לכסין מביח אסור אפילו לנער לכולו עלמא ואף אם
 קצת מפרשים פירשו דמיירי בכר של שיעה אין לומר דרעתס
 דאין הכרח מכאן דאיכא למימר דמיירי דכטבלא ענמה
 מוכחת הכר דהא אם איתא היה להם לדמות פירוש הראשונים
 מהאי טעמא גם כן ולא מטעם שאמרו שהוא מסתפק בכר
 של שמן אלא ודאי לכולי עלמא אפילו בסיום לכסין אסור
 דהא אפילו בלא הקאנרילאר הכר הוא בסיום דהשלהבת
 הוא האסור ואפילו הכי אסור דהטבלא דהוא בסיום לכסין
 אסור אם כן מנא לן שכי בסיוסיו או שלשה בסיוסיו ולא
 מבעיא בעוד הכר דלוק שהוא אסור אלא אף אחר שכבה
 דהואיל ואיתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולו יומא
 דתכן פרק כירה מטלטלין כר חדש אבל לא יסן רבי שמעון
 מתיר ותכו רבין מטלטלין כר חדש דברי רבי והורה רבי מאיר
 אומר כל הכרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו באותו
 שבת ורבי שמעון אומר חוץ מן הכר הדלוק באותו שבת
 ככה מותר לטלטלו עד כאן לשוננו - ואמרינן נמי בגמרא
 במטה שהיא עליה בין השמשות אף על פי שאין עתה עליה
 אסור לטלטלה לרבי יהודה במנו דאתקצאי וכו' ופסקו
 המפרשים ז"ל דלא כרבי שמעון דככתה מותר דאף על
 גב דקימא לן כותיה לעיני מוקצה בהא לית הלכתא כותיה

למומר זו אף זו קתנו ואם בן צריך לומר רמאי דכתב הריבש
 זכרנו לכרכה הוא כנר של שמן מאי אשפר למשדי השמן
 שהוא כפסד דאי כנר של שעוה או חלב ינער הכר ופול דומיא
 דנר דעל הטבלא ולמה התירו לטלטל אפילו דבאמר דבריך
 לנר דזה חיבו דבשבת מאי בריך לנר בשלמא בכלכלה בריך
 הפירות וכן בכנוכא בריך לנר הכנוכא לשים אויה דכר
 בתובה או הוא בריך לאשר לכסות בו רוק או נואה אלא אם
 נאמר דמיירי בכר על שיון וכריך לשמן לאכול דזה חיבו אלא
 על כרחין בריך לומר דמיירי דבריך למקום הכר ובהכי ניחא
 הויה דמוכחי גם כן רמותר לגוררה ולא אמרינן לפי פירוש
 שיטליך הכלים דמיירי דבריך למקום המוכחי ואם בן מאי
 דקט הכו בתובה שיטתה אוכלין ומעות שמתר לטלטל
 סהרוקא נקט אוכלין דמטפני אם ישליכס ארנה דאם באמר
 דהו מעות מפורזים ואפילו אם יפילס ארנה אי אפשר שלא
 ישול מהם והא דומיא דכנוכא אנכ קיטמא שכתב הראש
 זכרנו לכרכה קשה דבשלמא התם אי אפשר שלא לטלטל
 השכרים של העצים עם הקיטמא דמיירי בקטנים כמו שכתב
 הרב מוה"ר רבינו יוסף קארל זכרנו לכרכה ככית יוסף
 בטור אורח חיים אכל הכא אפשר ליקח האוכלים ואף על פי
 שיבע במעות לא איכפת לן דאין איסור כגועה במוקצה אלא
 טלטול ואף על פי שנאמר שגם כן הכא אי אפשר שלא לטלטל
 קשה לידלמה התירו לטלטלם? דבשלמא בכלכלה ישליך הוא
 את הפירות תוך כלו אחר או במקום שהוא כפי מטוס לכלוך
 וכן בכנוכא בריך הוא את האפר לכסות בו את הנואה או את
 הרוק במקום אחר והתירו להוליכס גם אכל הכא אי בריך
 הוא את האוכלין יקחם שם שאף על פי שיוליכס הוא במקום
 אחר עלטלס בהכרח ואם כן הוא למה התירו חכמים זכרונם
 לכרכה טלטול שלא לבנוך ואם כן מה שהוא כתוב בשתוכותיו
 של הרב רבינו שלמה בן אדרת זכרנו לכרכה זה הדיון של
 כים מלא מעות בריכין אנו לומר דמיירי שהשק יט בו אוכלים
 שאם משליך אותם מטפני וזהו הפך ממה שכתב הרב הגדול
 הרב רבינו יוסף קארל זכרנו לכרכה דדוקא נקט אוכלים
 כמו שכתבו אלא אם באמר דכל זה מיירי לבנוך מקומו וזה
 מותר אפילו לרפת הרב רבינו אשר זכרנו לכרכה שכן אמר
 בגמרא על ההיא מתניתין דמטלטלין תרומה טהורה עם
 הטמאה וכו' וכן כתב הרב רבינו אשר זכרנו לכרכה
 בתשובה הנכבדת ואם כן כפיוה לא נפקא לן התר לשימי
 אלא אם כן דריכוס הם למקום של השימי דאי כמו מעבר
 הקאנדילאר בריך הוא למקומו אכל לטלטלו ולגלגלו שלא
 לבנוך כמו שעשים לפעמים שמי שהוא כנגדו הקאנדילאר
 מגלגל את השימי ודאי הוא שנראה שהוא אסור ויש
 → להקשות ולומר דאם איתא דבאים הניעשה לדבר המותר
 ודבר האסור אפילו כמכית מותר לנער הכסים היכי אמרינן
 במסכת שבת בפרק נוטל על מתניתין דחכית מלחה יין
 שמטה על דה וכו' לא שאנו אלא בשוכא אכל במכית נעשה
 בסימ לדבר האסור ואמאי הרי החכית הוא בסימ גם ליון
 שהוא מותר וחשוב יותר ואם הוא בריך את היין אמאי לא
 התירו אותו שיטליך את האבן בנימור החכית והרי כתבו
 התוספת במסכת שבת בפ' כירה הנה לנר שמן ופתילה וכו'
 הוצרך למומר בשמן דנעשה בסימ דאל"כ לא היה הכר אסור
 לטלטל הוי בסימ לדבר האסור ודבר המותר עד כאן לשונו?
 ואם

דמהייה און הכרח דאפשר לפרש דהתר הכנוכא הוא ממה
 שכתב ה"מבין זלזה שאכתוב לקחן כסיעתא דשמיא וא"כ
 כנרין דידן הוא מותר לטלטל השימי לכר מטוס שהוא בסימ
 לדבר האסור והמותר שהוא הפת בהתר הכנוכא הוא אפילו
 במכית כמו שכתב הראש זל בתשובה וכמו שכתב מוה"ר יקא
 זלזה כנורח חיים סימן שט' והוה נראה לי מעיקרא תמה
 שקתם הטור זלזה דכריו בקימן פי' והריכס וכתשובה ה"שכא
 זלזה ששק שים בו כוס מעות שרי לטלטל בשבת כמו בכנוכא
 אנכ קיטמא ומכריו הריכס זלזה גם כן שקתם שאפילו שלא
 לנורך שום דבר מותר לטלטל דהואיל ונעשה בסימ לדבר
 המותר הוה זכ לא הוקצה לחיבור ומאי דאמרינן אנכ קיטמא
 דנראה דדוקא לנורך האפר לאו דוקא דאחר דלא מתירין
 במאי דאפשר כראה שאין איסור מוקצה בו וכו' הייתי
 מיישב למה לא הביאו הריף והראש זלזה על מתניתין
 דפרק הנוטל דטול ארס כלכלה והאבן בתובה ומטלטלין
 תרומה טמאה עם הטהורה וכו' שקלא וטריא דאמרינן בגמרא
 דאוקימנא מתניתין בכלכלה מלחה פירות וכפירות רטובין
 דאי אפשר למשוכבה ובתרומה טהורה למטה אבל אם היא
 למעלה לא וכו' אלא הביאו המשנה כצורתה דהם זלזה ככרי
 דטמא דכלכלה הינו מאי דאמר רב קויה בר אשי דאמר
 בכלכלה פחותה עסקינן דעשית דופן לכלכלה והוה כמו
 ההיא דתנן האבן שכרונה וכו' ומאחר שהביאו ההיא
 מתניתין לא איבעריכו לפרושי הך כמו שכתב מוה"ר יוסף
 קארל זלזה או אי בני דמכיו אמתומה טהורה עם הטמאה
 דטמא דהתרא הוא משום הדבר המותר והאסור ואם כן
 כלכלה דכיתא היא רכולה אחת חלוקה ולא הביאו אוקמתא
 דרבי יהודה ומאי דהקשה עליה דנראה להו דמאי דהקשה
 עליה לא קשיא ליה לרבי יוחנן כלל דהוה סבירא ליה דבסימ
 הנעשה לדבר ההתר והאסור מותר לטלטל אפילו שלא לבנוך
 ולית ביה איסור מוקצה דכיון דכל היכא דאפשר לתקוני
 מתקנינן ואכיוורכא דבתראי סבירא להו כותיה בער כירה
 ועבד עובדא דמעשה רב בכנוכא אף על פי שאפשר למיירי
 האפר וליקח העצים לא אמרינן דיטריהו אלא הונו מטלטלין
 לה ומשום הכי בתרומה אפילו שהוא למעלה מותר וכהכי
 הוה ניחא מה שהקשו התוספות דמאי קא משמע לן רבא
 מתניתין הוא ותו אמאי לא סויעא תלמודא מתניתין
 ארמותיכ לה מכריתא דמתניתין הוה אמינא דהתם דוקא
 דאי אפשר למשדי אכל קנוכא דאפשר למשדי מנח לן
 דמטלטלין וזהו דקא משמע לן רבא פירוש דמתניתין אלא
 שאחר כך ראייתו להרב רבינו אשר זלזה עצמו בתשובותיו
 סימן ח' כלל כ"ב בהתר השלישי מטלטול דמוקצה דהייה
 כנוכא גם כן טעמא דהתרא הוא משום דלא אפשר קיטמא
 לתורה אפילו אי שרי ליה מכנוכא דמיירי בעצים קטנים ואם
 כן לפי דכריו אין לנו התר בכוס בדבר המותר והאסור אלא
 היכא דאי אפשר לנער האסור מבלי שיגע בו וכו' ובהכי ניחא
 מאי דאצטרך למתני מתניתין אחריתו בבי דליקה בפרק כל
 כתבי דמזילין תיח הפער אף על פי שים בו מעות והוי בסימ
 לדבר האסור והמותר כמו שאמרו שם בגמרא דאם לא מפני
 הדליקה הוה אפשר להפיל המעות וליקח הספר אכל מפני
 הדליקה התירו אכל למאי דאחרן מעיקרא למאי איצטרך
 השתא כלל דליקה התירו בדליקה לא כל שכן אלא דאיכא

כסוכה כשיני מותר לפי שרבונו תם ובעל התרומות וספר מצותקטנות זלזה סוכרים דלא מקרי מניח אלא אם הכיחם ארעמא שיסאלרו שם כל השכת עד ליל מונאי שבת אבל אם הכיחם שם אפילו לכתמלה כדי שיסאלרו שם ככניבת ליל שבת ואחר כך ליטלם כקרא שוכח ואם כן הוא כידוע ופשוט הוא לכל פאלו המניחים את הקאברילאר כשיני שיטלונו בשבת שארעתא דהכי מתין ואם כן קרא שוכח ולגורך מקומו מותר ומחמת שלא יכבה אותו הרוח מותר דהא כמו מקבע את הטבלא הוי ועדיף מייביה וכמו שכתבנו לעיל ואף על פי שעל אלו המפרשים זלזה הנזכרים חלקו עליהם מפרשים רבים וגדולים עשכל זה כדבר שהיא מוקנה שהיא בורה דרכן אוליין ביה לקילא דפקא דמילתא דרבנן לקולא ולא שהייתי מתיר לכתמלה אלא הואיל וכבר נהגו רובא דעלמא וקדוכ לכולי עלמא ויש גם כן סמך להם אפילו לכתמלה אם כן אין מן הראוי למחות בהם שכל דבר כונא בזה וכדומה לו אמרו התם בירושלמי כל הלכה שהיא רופפת בידך צא וראה מה שהצבור נוהג וכהו במוותם וכמו שכתבו המפרשים זלזה במקומות רבים ובהיאו זה הירושלמי ואף על פי כן אין אני שומך על דעתי הקלושה והמעוטה כישדון לא הנעתי להורות הוראה ולמכרי אפי' מלתא דפשוטא לכולי עלמא כביעתא בכותחא מכל שכן מילתא דאפשר עדין שיהיה איזה דעת אובר כי אם עד אשר יבכינו עס דברי מורי ודכותי עיני העדה והיו מורי הוראות בישראל אשר מיימיהם לבנו שותים כנחא ואור תורקס ורחת עלינו ומאיריס עיכינו בתורתם :

כה דברי הצעיר ונעיר דמן חברווא

בנוך ככמהר שלמה קלעי זלזה

דראיתי את כל דברי החכם התיק דמהירן שמעתיה וחריפא סכיביה מרגייתא דלית בה טימי שלם הוא אחנו יריר נפשינו מחמר עיכינו כמהר נרו :

דגה על אודות השיני רובה לומר השלחן אשר נוהגים קצת אנשים לטלטל אותו כעור שהקאברילאר רובה לומר הכלי שגר החלב מחוב בו כעין מכורה וישב על השלחן בעוד הכר דלוק בו אשר נוהגים קצת אנשים לטלטל את השיני האריך ככל חלקי האפשר ואפריין נמטייה זלעניות דעתי כראש לי המטלטל לא הפקיר יען אשר ראינו בגמרא במסכת שבת כפרק כירה דאמר התם אמר רבא כי היינוא בי רב נחמן הוה מטלטלין ככונא אנב קיטמא ואף עלגב דאיכא שכרו עבים ער כאן לשונו והיאו דריף זלזה בהלכות שם ופירושו לדעת הרב זלזה הוא מטעם דהוי בסים לדבר ההתר ולדבר האסור ולפיכך מותר ראי אפשר לפרשו לדעת הריף זלזה דהוי פירושו כמו שפירושו דרמבן זלזה שהטעם הוא משום דאותם הדברים האסורים הם טפלים לנכי אותם הדברים המותרים ומטללין להו לנבייהו כיון שהיה ראי לתשמיש זה אין לפרש לדעת הריף זלזה וכמו שהוכיח הריף זלזה שם בפירושו על ההלכות אלא שהטעם שהוא מותר הוא

ואם כן כיון דלא שייך למימר בו דנפשה בסים לאכין קשה כמו שאמרנו ונראה לומר דהואיל ובסים דאכין אינו אלא פי החכית ופי החכית אינו בסים לין בשלמא בכלכלה השורות והאכין הם תוך הכלכלה וכן גכ כן כד השמן והעמילה וגם בככונא וגרף אלו הם מושכ להיתר וכבר איכור ועדין הדבר צריך לישון והמכס זלזה פירש טעמא דככונא משום דהוי גרף של רעי דהקשה לו זלזה דאי מטעמא דנפשה בסים לדבר המותר וכבר האסור אמאי שרי לטלטלי יושליך הוא את האפר עס שכרים של העצים ויקח את האפר אלא ודאי דטעמא הוי משום דהוי גרף של רעי ומשום האי טעמא לא הרכיבו אותו שיטליך ושיסיר משם העצים דמאים ומותר וצריך לומר לפי דעתו דרכא פליג על רבי זירא ואמר דלא אמר רבי יוחנן אלא בככונא שהוא מגולה וכמו אשר כתב הרב המגיד וכוונתו לברכה דאם לא כן היכי מתרניס דברי דכיוונתן דסתרו אחרדיו ווהדוחק ולסכרתיה אתי שפיר דלא מדבר רבו רומזום שכרי עצים דרכי התיר באופן שאינו מוכן מבעוד יום שהוא מוקנה ורכא מעשה שהיה היה אומר כככונא באפר שהוא מוכן ומוקנה בשכרו עצים ומיכה כשמש למאי דהתיר רבי באפר מוקנה וכמו כן צריך לומר לדעתו של הרב רבינו אברהם בר רוד דפירש דטעמו של ככונא כמו בפירושו המפרשים שהוא בסים לדבר המותר וכבר האסור ופירש שהיה מוקנת האפר מוכן ומקנתו לא דקשה אם כן אמאי אמר ואף על גב דאיכא שכרי עצים דכראה שהאסור הוא משום העצים אלא כראה דכוכת הרב רבינו אברהם בר רוד וכוונתו לברכה לפרש גם כן ההיא מחתה לעולם יש לה מעט עפר מבעוד יום והתיר לטלטלה אף על פי שהיה גם כן מוקנה אפר שלא היה מוכן מבעוד יום והרמב"ן זכרונו לברכה פירש דטעמו של הככונא הוא משום שאמר אשר בתוכו בטל הוא לנכי הככונא ואף על פי שהאפר אינו מוכן וצריך לדחוק מאי דקאמר בנמרא ואף על פי שנראה דאין האסור אלא מאותם השכרי כלים וקל להבין ולפי דבריו אין ללמוד התר בשיני וכאמר דעקרו של השיני הוא ליהן הפת וכטל הנר לתוכו כפי מה שכתבנו לעיל דזה איכו ורי לומר שיהא בסים לדבר המותר וכבר האסור אבל שנאמר בטל זה איכו והאריכות בדבר הוה עוד הוא דברי מותר לעד :

הבלל העולה לעד הקלושה לענין דיכא דלפי טעם זה לוכא היתרא בשיני לטלטלו ולגלגלו בעוד הנר דולק עומד עליו אלא נריכים את מקומו של השיני וכן אם יושבי באנטב קטבו והשיני סמוך הוא לקיר וכבי אדם היושבין שם סביב השיני אינם יכולים ליטב כלם מותרים לטלטל את השיני ולהכיוחו באמצע האנטבא כרי שיטבו אותם היושבים גם כן מצד הקיר ויאכלו כלם בתוך השיני שיהו גם כן צורך מקומו וכך כל כי האו נזכר וכך נמי אם מצד אשר עומד הקאברילאר יבא הרוח ויכבה הנר מותר לגלגלו כדי שיהיה הקאברילאר לעבר האחר אשר הרוח אינו שולט שם כדי שלא יכבה הנר שהרי זה צריך להתר האכילה כדן דלוק שאם יכבה לא יהיה לו עונב ויותר לגלגלו דהוי כמו טלטול של הנר העומד על הסכלא ועדיפא מוכה וקל להבין ועוד נראה לו מטעמא אחריכא אפילו דכימא דאינו אלא בסים לדבר האסור כלכל ולא הוי מותר לצורך מקומו לטלטלו אלא

אשר הם מביאים ומשימים אותו הוא כפביל הפת אשר הם מניחים עליו והאכילה שאוכלים בו דאי אפשר בלאו הכי אבל בלא הבנת הקבדילאר אפשר שלא יביחחו את הקבדילאר עב השיבו כי יכולים הם להניחו עב כלי אחר כגון ספסל או תיבה או כסא סמוך לשיבו ומשם תבא האור אל השלמן שהוא השיבו ואין תקומו הקבוע והכרחי השיבו ולא כעשה השיבו כשכיל זה ולזה הוא טפל אלינו ואפשר דהוי כשורוי כותות לדעת הרמבן ז"ל וחכ"מ מטלטל את השיבו בעוד היות הקבדילאר עליו עב הכר דולק בו לא הפקיד אם לא במקום דאיכא למיחש דלמא חמי לטלטלו באוסור שכתראו אפילו דהדין נותן שהוא מותר דאוי להחמיר כדי שלא ילמדו מומנו למקום אחר ויבאו חסושלו לעבור על דברי חכמים ז"לה זהו הנראה לפי עניות דעתי שהדין הוא דין אמת:

הנעיר שהדין בכמה דאי שלמה וחסון ז"לה

תשובות דשייבי לטור אבן

העזר

נשאלתי ד אם סומכין על דבריו רבינו תם ז"לה שכתבו התוספות ז"לה על אשה אשר גרשה בעלה וצא על הנט קול של פסול והנריכה גט אחר והתירה ליגש מיר בלא שהיית שלשה חדשים מיום כתיבת הנט הטוי:

וזאת היתה תשובתי הנה באמת כבר דמדברתי התוס' והבכים הרב ר' אשר ז"לה דלא כותיה אף הרב המגיד ז"לה הלין בעדו ואמר שרינו של רבינו תם אמת ויביב ושאני בקול ראשון דהוי חששא שיאמרו שעבר על לאו של תורה דלא יוכל בעלה הראשון אבל בקול שהוא לעובדעלמא לא חיישינן עד כאן לשונו בפרקיו מהלכות אישות ונראה לרקדק בדבריו דאם כן מאי ראייה מויתי רבינו תם ז"לה חשאי קולות שא שבי קולות אין ראייה כמו שכתב והתוספות ז"לה ומה קשר ושייכות יש לזה עם זה הנה ליה למימר טעמא לבר משום כמו שכתב הרב המגיד ז"לה ולכאך הכינו כראה לי דהוא רבינו תם דמיייתי ראייה הכי דהא אף על פי שיש חששא שיאמרו יחזיר גרושתו לא חששו חכמים כשמי קולות כל שכן הכא שבאיאמרו אין לאו דאורייתא והשתא ליהא לרחמי לקול ראשון אלא לשני וקל להבין ונראה אפי לרבינו יצחק ז"לה שכתב כל אשה המתגרשת מחמת קול שיבא עליה שנתקדשה אינה צריכה להמתין שלשה חדשים פשוט בתוספתא במסכת גטין דפרק המגרש עד כאן לשונו כראה דהוא כיון דירין ממש דהואיל ואינה צריכה גט מדין תורה אלא משום קול לא מצריכין המתנה שלשה חדשים והכא כמי דכותה דהואיל ואינה צריכה גט מדין תורה אלא משום קול לא מצריכין המתנה שלשה חדשים ולא כן יש לתמוה על רבינו ירוחם והרב רבינו אשר ז"לה איך חלקן על דת ז"לה ודימו הוא דין תוספתא והיה אפשר לחלק ולומר דין חדש דרבינו יצחק והרב רבינו אשר לא כתבו אלא ככשואה

הוא כמו שאמרנו לפי שהיא בסוים לרכר האסור ולרכר ההותר ולפי זה מותר לטלטלו גם כן התוספות ז"לה הסכימו לפירוש הזה וכמו שמובין בפירוש מתוך דבריהם שהקשו שם מסויה דליתא בתוספתא כינה דהכא טעמא דטעמא הוא משום דהוי בסוים לרכר המותר וגם לרכר האסור ולפי זה מותר לטלטלו דהיינו ההתר אנכ קיטמא דמייירי שהוסק האסר שהו מערב ויש טוב רמוכן הוא ליום טוב לכסות בו צואה או רוק ולפי זה נקרא דבר מותר ובטבולו מטלטלין ואלו התם במסכת ביצה פריך בגמרא ובעלמליכהו אנכ וכו' ומאי פריך שאיני כנוכח להנכ האוי קיטמא מטלטלין ליה אבל התם ליכא אלא דבר האסור בלבד וכו' אף כן מרפרכי התוספות ז"לה הביירו לך בהריא שהם ז"לה פירשו דטעם התר הטלטול של הכמנא הוא משום דהוי בסוים לרכר המותר ולרכר האסור וכך כזו פירשו למעלה בדבור המתחיל הנכ לבר שזין ועיילה שכתבו הם ז"לה וז"ל אצטריך לומר דמזין נעשה בסוים לרכר האסור דאי לאו הכי לא הוה אסור לטלטל את הנכ משום דהוי בסוים לרכר המותר ולרכר האסור והוה כדי כמו שאמרנו בקמורך כי הויכא בירב נחמן הוה מטלטלין כנוכח אנכ קיטמא וכו'.

גם ה"א ז"לה כפסקיו כן כתב כנוכח אנכ קיטמא אף על גב דאיכא שכרי עזים משום דהוי בסוים לאסר שמותר לטלטל ולכפות בו רוק או צואה ויש כושכרי עזים דאסיר לטלטלו וכיון שהוא בסוים לרכר האסור ולרכר המותר שרי לטלטלו ומטלטלין אותם עמהם עד כאן לשונו ומטעם זה נראה לעניות דעתי שהר"ף ז"לה גם ה"א ז"לה לא הביאו את השקלא וטרייא דליתא בגמרא התם במסכת שבת עלה דמתמיתין דמטל אלם את בני והאכין כידו וכלכלה והאכין בתוכה דפרין בגמרא ואיזי תהוי כלכלה כסיס לרכר אסור ויתירין רבא התם בכלכלה מלאה פירות והר"ף זכרונו לברכא לא הביא מכלל זה כלל שום ענין כי אם המגנה בלבד כפשטה ונראה שהטעם הוא לפי שבין דקיימא לן דהיבא דהוי בסוים לרכר התר וגם לרכר אסור מטלטלין אותו וכמו שמובין התם בכנוכח אם כן לא אצטריכין לאוקומא לכלכלה דמייירי שהוא מלאה פירות דאף על גב דלית בה כלל פירות מרוכס כי אם מועטים מכל מקום נעשה בסוים לרכר האסור גם לרכר המותר ומטלטלין אותה ככל דבר הנעשה בסוים לרכר אסור גם לרכר התר דמטלטלין אהו ולפי זה השמיטו הר"ף זכרונו לברכה וסר רבינו אשר זכרונו לברכה אשר הולך הוא בעקבי פסקיו של הר"ף זכרונו לברכה ואף על גב דבתשובותיו ז"לה רנה לחלק בין כלכלה לכמנא פסקיו עיקר וכמו שכתב הרב רבינו יהודה בנו זכרונו לברכה גם הרב בעל הטורים זכרונו לברכה סימן ע"י כתב טעם התר כנוכח מטעם דהוי בסוים לרכר האסור גם לרכר ההתר וזה לשונו וגם יש דבר האסור ודבר המותר כגון מחתה שיש עליה אשר שמותר לטלטלו כדי לכסות בו את הרוק או את הצואה גם שכרי עזים שאסור לטלטלן מותר עד כאן לשונו בסויהטור זכרונו לברכה מביא באיין ש"ט דין הכלכלה עם המשא ומתן שיש בגמרא אם כן כיון דאיכא כל בני דבנותא דמן הדין היה לפסוק אמריהם אפילו במילי דאורייתא דממירי כל שכן במילי דרבנן דקילי וכפרט שהקבדילאר הוא בטל לגבי השיבו שיקר שימת השיבו

בעוהש"ת

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)
הלכות מוקצה

*

בולל בירוריו הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' ש"ח - שר"ב)

*

כל אלה חוכרו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, ס' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ז"ח, ושא"ס

ברוקלין נ.י. - אלוף תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

ודברי הריב"ש הובא להלכה בשו"ע שם (ס"ג) אלא שהמחבר כתבו בסכנתא חריפתא "שאינן לסמוך על היתר הנ"ל" (אף שבכ"י העתיק ד' הריב"ש כלשונו שרק פיקפק בדבר), אלא שלא ביאר המחבר למה החליט דלא מהני, ואנכי הרואה כמה טעמים בדבר הלבוש (ס"ד) ובטו"ז (סק"ד) הביאו הסברא הנ"ל מפני שהשלהבת חשוב לו יותר מהדבר שנותן עליו לפי שהוא צריך לו עתה (למצותו. שם) בשעה שהוא דולק (וא"כ בטל דבר ההיתר נגד האיסור של הנר והוי בסיס לאיסור לחוד) וכ"ה בבאה"ט שם [אלא שאכתי צ"ע דהריב"ש כ' רק 'דלא ברור דמהני' כנ"ל, ואילו המחבר החליט שאין לסמוך על היתר זה].

והמג"א (סוסק"ה) פי' טעם המחבר (ע"פ רש"י) דלא מהני שימת לחם על המנורה משום שאין המנורה עשויה לכך, שעיקר עשייתה רק בשביל השלהבת, וכ"ה בשו"ע הרב (ס"ד) ובמ"ב (סק"י) [ובס' תוס"ש סק"ז מביא ב' הטעמים].

ובס' לבושי שרד כ' משום דצריך הרבה לחם לבטל חשיבות השמן (השלהבת) ואין זה במציאות שיניח כל כך הרבה (פי' לחם על המנורה) עכ"ד [וצע"ק לשון שו"ע הרב שכי' נמי דלא מהני שיניח על הנר מבעו"י 'מעט לחם' או שאר דבר המותר מפני שהנר מיוחד בשביל הנרות וכו', דלכאורה מהאי טעמא אפילו הרבה לחם לא יועיל], ומשמע מדבריו דבאמת לא החליט המחבר כאן בשו"ע "שאינן לסמוך עליו" (על היתר הנ"ל) אלא כשמישים מעט לחם (שזה באמת כ' הריב"ש בהחלט דלא מהני), אבל אם ישום עלה דבר חשוב אחר שחשוב לו יותר מהשמן (השלהבת) באמת מהני.

וגידון שאלתינו תלוי בהנ"ל דלטעם המג"א ודאי דלא מהני גם בכה"ג, שסוכ"ס המנורה מיוחדת בשביל הנרות (שו"ר כן בפמ"ג

השולחן לא נעשה בסיס לא שייך במפה הזה כיון שמיוחדין בשביל (נוי) הנרות, מלבד טעם (הד') של הפמ"ג (דשייך גם בזה), וכיון שממילא דעת כמה פוסקים דבעלמא כל מפה נעשית בסיס עכ"פ בזה יש לנהוג חומרא, וממילא שיהא אסור ליישון (דאפילו לצוגומ"ק אסורין בטלטול), וכזה בס' התעוררות תשובה (ח"ג סי' י"ד ד"ה אבל) דאילו המפה הקטנה שסביב הנרות כדי שלא יתטנף המפה הגדולה שאוכלין עליו ודאי הוי בסיס עיי"ש כל שכן נידונינו.

סימן תר"ו

76 **שאלה -** אי מהני שיתלה תכשיט יקר על 'המנורה - פמוטות' (של נרות שבת) כדי לשוויה בסיס לאיסור ולהיתר שיהא רשאי לטלטלו בשבת.

תשובה - ההוראה המקובלת דלא

מהני. יוצא ממס' שבת (דף מז). דנר והשמן והפתילה מוקצין הואיל דנעשה בסיס לדבר האסור פרש"י השלהבת (ועיי"ש בתוס') שעל כן לא אמרינן דהנר הוא בסיס לאיסור (השלהבת) ולהיתר (השמן), והנה הבי"ב בס' רע"ט מביא מהריב"ש (סי' צ"ג) שמביא שיש מקילים ליתן מבעו"י לחם על גוף המנורה לשוויה בסיס לאיסור ולהיתר, וכתב ע"ז שהא ודאי שצריך שהלחם יהיה יותר חשוב מהשמן [במג"א דהכוונה מהשלהבת] ולא סגי במעט לחם, אלא שאף אם יתן דבר חשוב (פי' הרבה לחם, או שאר דבר חשוב) לא ברור שמהני (נתינת לחם על גוף המנורה לשוויה בסיס לאיסור ולהיתר) "לפי שהשמן שבנר [להמג"א הנ"ל הכוונה להשלהבת] חשוב לו לעולם יותר מהדבר המותר שנותן בו, לפי שהוא צריך לו עתה (למצותו. שם) בשעה שהוא דולק" עכ"ד [אלא שלמעשה מיישב הריב"ש המנהג דזה משווייהו כאילו הותנה עלה לטלטלה לאחר שתוכבה].

להוציא ת.

יטלטל
ה' גוף
השולחן
שה בסיס
אחת את
ה' יגורר
ב' בידים
באצילין
ד דהו"ל
זלות על
שהסכימו
ד' דבכל
ן כוונתו
זא"א לו
ולהמפה
לפי"ד
ת נעשה
ה בסיס
גם אותו
טלטול
ל צורך
יה מותר
ה תחת
ק בחלק
נה דרך

מפה (שעליו) לטלו.

הקולות זה שעל

דלהמג"א לא מהני אף אם מניח דבר חשוב (מאוד), ואולי לטעם הלבושי שרד מהני בזה (כמו דמהני לחם הרבה כ"כ), אלא שצ"ע לטעם הריב"ש (והלבוש וטו"ז) שיל"ע בכוונת הריב"ש (שכתב שהשמן חשוב לו לעולם יותר מהדבר המותר שנותן בו, לפי שהוא צריך לו עתה (למצותו) בשעה שהוא דולק) אם כוונתו שמהאי טעמא שום דבר בעולם לא יועיל לבטל כנגדו חשיבות הנר (לפי שהוא צריך לו עתה (למצותו). (שם) בשעה שהוא דולק).

← **ולענ"ד** נראה כוונתו שהיות שהמנורה מיועדת למצות נרות שבת על כן לעולם המנורה נעשית בעיקר בסיס להנרות משום שבשעה שדולקין הנרות הוא צריך להמנורה בשביל מצות הנרות דייקא, שו"ר נמי בפמ"ג במשב"ז שכ' ע"ד הטו"ז הנ"ל 'דאפשר' אפילו נתן שם דבר חשוב מאוד מ"מ עיקרו של נר בסיס לשלהבת (מ"מ משמע דלא ברירא ליה כן בהחלט), והלום ראיתי בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח סי' כ"א) שכ' דמה דמבואר בשו"ע דלא מהני שימת חלה ע"ג המנורה זה דוקא מעט לחם שאינו חשוב, אבל בפת שלימה וכדומה שהוא יותר חשוב מן הנר ודאי שאפשר לטלטל על ידו את המנורה, ובפרט בימינו שאין משתמשין לאור הנר, אלא לאור העלעקטער, ודאי שהפת חשובה יותר עיי"ב, והיינו דנקט כהלבושי שרד הנ"ל.

← **מיהו** במנורות היקרות של זמנינו דמצד עצמן הן מוקצין מחמת חסרון כיס (ע' בדבריניו בסי' קי"ז) בעינן נמי שההיתר יהא חשוב יותר מעצם המנורה.

← **וכן** נפק"מ בין הטעמים נ"ל אם לכו"ע מהני שימת חלה על שולחן שבת שיש עליה מנורה דלוקה בביהשמ"ש, דלטעם המג"א ודאי מהני דהשולחן מיוחד גם לחם, ולטעם הלבושי שרד מהני נתינת הרבה לחם (או חלה גדולה), אבל לטעם הריב"ש צע"ק (דסוכ"ס הוא צריך

להנרות בשביל מצות נרות שבת), מיהו מסתבר דמהני אף לדידיה לפי הנ"ל בביאור ד' הריב"ש דדוקא לגבי המנורה הוא דלא מהני שקבועה למצותיה, משא"כ לגבי השולחן אמרינן דאדרבה מצות סעודת שבת חשוב ליה יותר ממצות נרות שבת, וכ"כ בחי"א (כלל ס"ז ס"ד) דהלחם חשוב יותר מהאיסור "שהרי צריך לסעודת שבת".

והל"ם ראיתי עוד בס' חי"א (כלל ס"ז סי"ט) דלא מהני נתינת היתר על מנורה המוקצית דהנר חשוב לו בלילה יותר מההיתר שעל המנורה עיי"ש, וכיו"ב כ' בס' ערוה"ש (סי"ב) בסברת המחבר דלגבי השמן והשלהבת שמאירים בליל שבת אין בהלחם שום חשיבות כנגדם לפי שהוא צריך להם עתה עיי"ב, ולא ידעתי כוונתם שהרי צריך גם להלחם (וכשישאלו את האדם מה כוונתו יותר נרות או לחם יבחרו בלחם, שאדם יכול להסתדר בלחם בלא נרות, אבל לא בנרות בלא לחם) ודוק, ואולי כוונתם דבביהשמ"ש עצמו נחוץ לו הנר יותר, דאז אינו אוכל הסעודה, ונמצא שבביהשמ"ש נעשה בסיס להנרות, וממילא דנשאר בסיס לאיסור כל השבת וצ"ע, ובאמת למעשה סיים הערוה"ש שסברא זו אינו ברורה כל כך דאם רק יש חשיבות בהלחם מה לנו מה שצריך עתה להשמן והשלהבת, ובגמ' משמע דתלוי רק בעצם החשיבות ולא בהזמן עכ"ל,

ובב"ל בזה"ז לא שייך כל כך סברתם שאין הנר חשוב להאדם כל כך (אפילו בלילה) שאין נהנין לאורה שהרי יש נרות עלעקטערים לרווחה, ועיקר נרות שבת בזה"ז אינו אלא לכבוד.

ובב"ל הנ"ל יש לדון באותן שמדליקין נרות חנוכה ליד פתח הבית מבחוץ, וקובעים המנורה בארגז זכוכית מיוחדת, דלא מהני שישים לתוכה דבר המותר כדי להתיר טלטול הארגז (אפילו לצורך מקומו) דהארגז מיוחד אך ורק בשבת המנורה.

וכ' בהג' רע"א דלכ משום שהנרות למצותו, ממילא אם יש דמהני נתינת לחם על הנ ברוך סי' ג') [ומצוי בזמ בכמה מנורות במקומות תורה להמהרש"ם, משו: במנורות יקרות דידן שו: חס"כ לא כ

סימן
שאלה - אי מה חתיכת פו כספ' שעליו מונח ה בשבת להגביה ולו (המנורה) בשביל

תשובה - בטס (אם לא על הטס הכסף בטלטול). כבר כתבו ח"א סי' מ"ה שהגם 'א"א סקי"ד' יוצא דמ דהטס נעשית בסיס (הפת) חשיב טפי (אלו למעשה הדבר נוט להדלקת הנרות בטסין בני אדם להקפיד ביו שום דבר חוץ מד ותתקלקל) על כן דין בפוסקים דלא מהני לטלטל על ידי כך, לנרות, ולא לדברים מזה מסתבר דהטס חסרון כיס' כיון ש לטלטלה לשימושים

בימות החול במקומו הקבוע ובשבת במקומו הקבוע), וממילא ודאי דלא מהני כלום מה שישום עלה דבר היתר (שיהא בסיס להיתר), דבעלמא דבר המוקצה מחמת עצמו לא מהני ליה כלל לעשותו בסיס להיתר גמור.

ובס' טלטולי שבת מביא מחלוקת בזה בין בעל אגר"מ ז"ל שאוסר (לפי מה שהניח הפמ"ג הנ"ל בצ"ע) ונדפסה אח"כ בשו"ת אגר"מ ח"ה סי' כ"ב אות י"א, אבל דעת הגרשו"א ז"ל להיתר כיון שרגילים בשבת להניח עליו דבר חשוב, וכ"כ להקל בזה בס' שש"כ (כ-סג) [ואולי ששם בא"י אין משתמשין בטסין של כסף טהור כמו בשאר המדינות שבחו"ל], והלום ראיתי בס' חוט שני (ג-קעה) שיש מניחין מור"ש-זהב על מגש הנרות ועי"ז מטלטלים את המגש, והוא מפקפק על כך דהמור"ש אינו זקוק למגש, ועיקר שימוש המגש הוא לנרות (ועל טענתו הראשונה יש לפקפק שי"ל שיש תועלת להמור"ש במה שהוא על המגש שע"כ לא תאבד בניקל כל כך, ועוד שיוכל להשתמש בו בניקל באמצע סעודתו, אבל טענתו השניה (והוא כדברינו הנ"ל) נצבה שעיקר שימוש המגש הוא להנרות), וכן מביא בקובץ מבית הלוי משם בעל שבט הלוי שליט"א לאיסור, ושלא ראה אחד מרבנותיו שיתיר לטלטל הטס [וזה דלא כמו שראיתי משם חכ"א (חי"ב סי' ל') שראה בקטנותו בבתי תלמידי חכמים יראים ושלמיים שנתנו בעצמם היתר (מער"ש) בשביל רווחא דשולחנא, ונוחיות הישיבה והאכילה סביב השולחן], וכן מביא בס' שבות יצחק (ע' קצ"ו) [ולא נראה הסברא שראיתי דדוקא לגבי מנורה לא מהני שימת חלה משום דצורתו מוכחת עליו שאין לו תשמיש אחר זולת להדלקת הנר, משא"כ טס-כסף של מנורה, שהוא טס בעלמא אלא שהדרך לייחדו להיות טס למנורה].

וראיתי כעין זה בס' אמת ליעקב (להגר"י קאמינצקי ז"ל, בהל' חנוכה סי' תר"פ בהגה) דלא מהני שימת טבעת או דבר יקר אחר

וב' בהג' רע"א דלפי סברת הריב"ש הנ"ל משום שהנרות חשוב משום דצריך לו למצותו, ממילא אם יש לו עוד נר למצוה י"ל דמהני נתינת לחם על המנורה (וציין לשו"ת מקור ברוך סי' ג') [ומצוי בזמנינו שמדליקין נרות שבת בכמה מנורות במקומות נפרדות] וכ"ה בס' דעת תורה להמהרש"ם, משא"כ לאינך טעמא [מיהו במנורות יקרות דידן שמוקצין מצד עצמן מחמת חס"כ לא מהני בלא"ה].

סימן תר"ז

שאלה - אי מהני שישים מערב שבת חתיכת פת על 'הטס' (טא"ץ) של 'כסף' שעליו מונח המנורה של שבת ואח"כ בשבת להגביה ולטלטל את הטס (עם המנורה) בשביל צורך דבר המותר.

תשובה - בטס של כסף יקר לא מהני (אם לא שדרכו תמיד להחזיק בטלטול). כבר כתבנו מזה בשו"ת ויברך דוד ח"א סי' מ"ה שהגם שמדברי הפמ"ג (סי' רע"ט א"א סק"ד) יוצא דמהני (כמו בשולחן דעלמא) דהטס נעשית בסיס לאיסור ולהיתר, וההיתר (הפת) חשיב טפי (אלא שסיים דעדיין צ"ע), אבל למעשה הדבר נוטה דבזמנינו שמשתמשין להדלקת הנרות בטסין יקרות של כסף טהור, ודרך בני אדם להקפיד ביותר שלא להחזיק על הטס שום דבר חוץ מהנרות (כדי שלא תוסרט ותתקלקל) על כן דין הטס כדין המנורה דמבואר בפוסקים דלא מהני שישים חלה על המנורה לטלטל על ידי כך, כיון שהמנורה מיוחדת רק לנרות, ולא לדברים אחרים (כולל הפת), ויותר מזה מסתבר דהטס מצד עצמו מוקצית מחמת חסרון כיס' כיון שמקפידין מאוד עליה שלא לטלטלה לשימושים אחרים, וקובעים לו מקום

על גבי טס של המנורה שמדליקין עליה נרות חנוכה, מאחר שאין שם מקומה של טבעת וכדומה, ממילא לא נעשה בסיס לאיסור ולהיתר וציין לשו"ע סי' רע"ט (היינו דמה"ט לא מהני שימת לחם על גוף המנורה), וממילא שכמו כן נמי לנידונינו [מיהו כמדומה דלגבי חנוכה המנהג להקל, ואולי משום דבימי חנוכה הדרך להחזיק על הטס גם שאר חפצים].

מיהו אם דרכו בכל שכת להשים על הטס של כסף גם חפצים של היתר, מסתבר דכו"ע מודה להיתר, וכן מביא בס' שו"ת על עניני מוקצה (ע' ק"ח) משם הגאון ר' שלמה מילר שליט"א (רה"כ דטאראנטאור), ועשו"ת אגר"מ הנ"ל דאם הוא טס גדול מאוד ושייך בו תשמישים אחרים אינו מוקצה, מיהו נראה שאם החפצים של היתר שרגילין להשים שם הם רק לייפות את הנרות (דהיינו שלכבוד הנרות משים על הטס כלי כסף קטנטיים הנקרא מיניטשור"ס) לא מהני להחשיבו בסיס להיתר דגם זה משמש רק להנרות.

וי"ע הרגילים להשים על הטס תפילת יהיה רצון שהנשים אומרות לאחר ההדלקה אי זה מהני לשויה בסיס לאיסור ולהיתר, מאחר שהן מישך שייכי להדלקה (ובלא ההדלקה אינה נאמרת) וטפלין להנרות, או דילמא הוא דבר נפרד לעצמו, והכי מסתבר.

עוד יל"ע בזה אם אזלינן בכל אדם בתר דידיה אם דרכו להשתמש אם הטס (של כסף) לשאר דברים, או להיפך שהוא מקפיד שלא להשתמש להניח עליו שאר דברים, או אזלינן בתר אינשי דעלמא.

סימן תר"ח

79 שא"ה - מי שיש לו בחדר האכילה רק שולחן קטן (כגון בקיץ "במעונות

הקייץ") ובבוקר שהילדים קטנים נעורים הוא צריך למקום הטס והנרות מה עצה שיהא יכול (ישראל) לטלטל הטס עם המנורה שעליה מעל השולחן.

ובתוכה יבואר במי שיש לו חדר אוכל קטן ושולחן קטן אם שפיר דמי להניח חלה על הטס שמדליקין עליו את נרות שבת ואח"כ לסלק מעל השולחן את הטס עם הנרות שבת שעליה.

תשובה - 'בטס רגיל' (מפלעסטיק וכדומה) של ימות חול מהני שימת חלה (מער"ש) להתירו בטלטול בשבת (אפילו בעוד שהנרות שעליה דלוקים). נראה דמהני שימת פת על טס רגיל שמשמשין בו בימות החול, לאכילת בוקר וערב, לשויה בסיס לאיסור ולהיתר, שהרי טס זה אדרבה עשויה בכל השבוע להחזיק עליו פת (ושאר אוכלים).

ע"ז כן מי שיש לו חדר אוכל קטן ושולחן קטן יש ליעצו שלא ישתמש בשביל נרות שבת עם טס כסף יקר כרגיל בשאר ימות השנה, רק בטסים הזולים שמשמשין בהן כל השנה, ויניח עליהן מער"ש חלה (או שאר כלי חשוב כגון תכשיטי נשים) ואז יהא רשאי לטלטלם בשבת לצורך דבר המותר, דאז הטס נעשה בסיס להדבר המותר החשוב טפי מהשלהבת של איסור, דרק בטס כסף הקבוע רק להנרות הוא דשייך הסברא שכתבנו בסימן הקודם דלא מהני לשום עליהן חלה מאחר שמיחדין רק לשימוש הנרות על כן נעשין בסיס רק להנרות, משא"כ בטסין אלו שאדרבה מיוחדין כל השנה לצורך אכילה מהני שימוש עליהן חלה (או תכשיטי נשים) וכדומה לשויה בסיס לדבר המותר, דמותר אח"כ לטלטלו לצורך דבר המותר (כנידונינו כדי לאכול במקומו) [וכיו"ב כתבנו בס' קובץ הלכות למעונות הקיץ שבמעונות הקיץ כשבשבת בבוקר יצטרך למקום הנרות ידליק הנרות על טס רגיל של ימות החול

ויניח עליה מער"ש דבר הית לטלטלו לצורך דבר המותר השולחן.

ובאן לא שייך להצריכו לנעו דהא הוא צריך להרצפ כדי להושיב שם ה

וחכ"א העיר שבשבתות דע להקל לשום חלה ו

לטלטל עי"כ את המנורה בשנ למקומה) דאוושא מילתא, וצי (סי' נ"ט), וקשה לחדש גז

ומהאי טעמא נמי נראה דה הנשוי לתוך ביתו

שבת בחדר שינתם וחוששין שעה מאוחר, יכול להשתמש ב הנרות על טס (רגיל) ותניח מ על הטס באופן שיהא נחש ולהיתר ואח"כ כשרוצים לילן הטס עם הנרות, אפילו בשו לאט, שלא יהיה פסק"ר שני טלטול כלאח"י לצורך דבר הדולקים שם מפריעים שימוש מה שכתבנו עוד בפרט זה בני תקס"ד.

בכה"ג לטלטל הטס

וראיתי מי שכ' דאף באופן (מער"ש) על ג כשההיתר שוה יותר מהשל נשאר הטס (מגש) בסיס כשמל"א, שהרי ההיתר לא חו (רק מהשלהבת), וממילא שא אם לצורך גופו ומקומו כמו ה לפמש"כ בס"י תר"י דלחם דברים הצריכים לו ביותר לש

ויניח עליה מער"ש דבר היתר ואז שפיר דמי לטלטלו לצורך דבר המותר, דהיינו למקום השולחן].

וכאן לא שייך להצריכו לנער הטס על הקרקע דהא הוא צריך להרצפה שסביב השולחן כדי להושיב שם הילדים.

והכ"א העיר שבשבתות דעלמא אין להורות להקל לשום חלה על הטס (הפשוט) לטלטל עי"כ את המנורה בשבת (אפילו כשצריך למקומה) דאושא מילתא, וציינ לשו"ת יפה נוף (סי' נ"ט), וקשה לחדש גזירות מעצמינו.

ומהאי טעמא נמי נראה דהמארח בנו או בתו הנשוי לתוך ביתו והן מדליקין נרות שבת בחדר שינתם וחוששין שהנרות ידלקו עד שעה מאוחר, יכול להשתמש בעצה הנ"ל שתשום הנרות על טס (רגיל) ותניח מער"ש גם חכשיטין על הטס באופן שיהא נחשב לבסיס לאיסור ולהיתר ואח"כ כשרוצים לילך לישן להוציא את הטס עם הנרות, אפילו בשעה שדולקין (לאט לאט, שלא יהיה פסק"ר שיכבו א' מהם) דהוי לטלטל כלאח"י לצורך דבר המותר (שהנרות הדולקים שם מפריעים שימושו ושינתו שם), וע' מה שכתבנו עוד בפרט זה בנשמת שבת ח"א סי' תקס"ד.

בכה"ג לטלטל הטס מחמה לצל

וראיתי מי שכ' דאף באופן דמהני שימת היתר (מער"ש) על גבי הטס (מגש) כשהיתר שוה יותר מהשלהבת (והנר) דמ"מ נשאר הטס (מגש) בסיס להפמוטות שהן כשמל"א, שהרי היתר לא חשוב יותר מהפמוטות (רק מהשלהבת), וממילא שאסור לטלטל הטס כי אם לצורך גופו ומקומו כמו הפמוטות עכ"ד, מיהו לפמש"כ בסי' תר"י דלחם של שבת, או שאר דברים הצריכים לו ביותר לשבת חשובים לו יותר

אפילו מפמוטות יקרים שהן מוקצין מצד עצמן מדין מוקצה דחסי"כ ממילא שה"ה בזה נשעה הטס בעיקר בסיס להאוכל שהוא היתר גמור [ועיקר הדבר ג"כ לא שייך לדיעות הפוסקים דלא נאמר דין בסיס לכשמל"א].

מיהו בלא"ה אסור לטלטל שום דבר בטלטול מן הצד כשהוא לצורך דבר האסור (להציל המוקצה), אלא שנפק"מ לטלטלו לצורך דבר המותר שאינו לצורך גופו או מקומו ממש.

ובכ"ב אופן לאחר שנטלו בידו לצורך מקומו, שוב מותר להמשיך לטלטלו אפילו מחמה לצל כדי להצניעו וכדומה כמבואר בשו"ע (ש"ח ס"ג).

הצריך למקום הטס והמנורה מהו שיגביה את הטס על שתי זרועיו ויוציאנה החוצה

מותר. דטלטול ע"י זרועו משויה לטלטול מן הצד, וטלטול מן הצד מותר לצורך דבר המותר, וה"ה שיכול להעביר בדרך זה גוף המנורה (להגביהו בין שתי זרועיו), ויותר מזה נראה דבכה"ג מותר אפילו לצורך דבר האסור (כגון כדי שלא יגנבו את המנורה) והוא לפמש"כ בשו"ע הרב (סי' רע"ז ס"ט) דטלטול מוקצה ע"י אחורי ידיו או אציליו ידיו דינו כטלטול בגופו דשרי אפילו לצורך דבר האסור, דהיינו לצורך דבר המוקצה.

☆☆☆

סימן תר"ט

שאלה - היודע מראש שיצטרך לטלטל → השולחן בשבת האם שפיר דמי לכתחלה להניח חלות על שולחן שבת קודם ביהשמ"ש כדי שיוכל לטלטל השולחן (או יש ענין להחמיר שלא להניח המנורה על השולחן).

הוא
יהא
ורה
קטן
על
ח"כ
יות
טיק
הני
זול
יה
גיל
רב,
בה
אר
טן
בת
ק
יח
ון
נת
נד
ק
א
ין
ין
י
ר
(
ן
ז
י

תשובה - נתפשט ההוראה בכלל ישראל דמותר לטלטל השולחן ע"י

חלה שעליו. נתפשט בכל תפוצות ישראל להניח חלות על השולחן (קודם הדלקת הנרות) כדי שהשולחן לא יהיה בסיס לנרות שבת, ויהא מותרת בטלטול, וכדכ' המג"א (סי' רע"ז סק"ח) דאם היה מונח על השולחן בביהשמש"ש גם ככרות ושאר דברים פשיטא דהם חשובים יותר מהנר וש"י (דהוי בסיס בעיקר להיתר) וכ"ה שם במ"ב (סקי"ח), והעתיקוהו כל הפוסקים להלכה שם בדיני השו"ע שבסי' רע"ז ובבסי' רע"ט [ובכפמ"ג ובמור וקציעה ובמ"ב כאן בסי' ש"ט], וכן הוא מנהג כל העולם מדור אחר דור, וכ"ה בחי"א (כלל סי' ס"ד) והטעם דהלחם חשוב יותר מהאיסור שהרי צריך לסעודת שבת.

שיטת הגר"א - אי בכלל מהני שימת לחם

מיהו במעשה רב (אות קי"ג) מביא משם הגר"א שאין להעמיד נרות על השולחן, ולא מהני מה שיתן הלחם מקודם עכ"ל [פ"י דהיות שלא מהני מה שיתן עלה ג"כ לחם (לשויה בסיס לאיסור ולהיתר) על כן בכלל לא יניחנו על השולחן שלא יהיה השולחן בסיס להאיסור, והטעם שמה יבוא לטלטל השולחן והוא בסיס להנרות], אלא שצ"ע למה באמת לא מהני מה שיסום גם לחם על השולחן [ומה שרצה לפרש באור חדש על פי ביאור הגר"א בסי' רע"ט סק"ט, אינו עולה יפה דמשם רק ראייה דלא מהני שיתן לחם על המנורה עצמה שמיוחדת רק בשביל הנרות, לא שלא מהני כשנותנו על השולחן], ובלקוטי דינים וביאורים להגר"ה הלוי ז"ל כ' לבאר דס"ל דהואיל דבעינן שדבר ההיתר יהיה חשיב יותר מהאיסור על כן מאן מפיס בדבר, שיש אנשים שהלחם אינו חשוב אצלם יותר מהנר, וממילא שיהא אסור לטלטל השולחן יעו"ש (ונדפס במעש"ר השלם), ולפי זה נראה דזה לא שייך כל כך בזמנינו שבלא"ה דולקים ג"כ נרות

עלעקטערי להרחבת, וכודאי שלעולם הלחם חשיב יותר מנרות מצוה דשבת.

ובס' מעש"ר השלם כ' שדעת הגר"א כשיטת הריב"ש המובא בב"י ובשו"ע (סי' רע"ט) ובדברינו לעיל בסי' הקודם (סי' תר"ן) שלא ברור שמהני נתינת לחם על גוף המנורה לשויה בסיס לאיסור ולהיתר אפילו היה נותן בה דבר היתר (כפת) חשוב, לפי שהשמן שבנר חשוב לו לעולם יותר מהדבר שנותן בו לפי שהוא צריך לו עתה (למצותו. שם) בשעה שהוא דולק עכ"ד, וס"ל דסברא זו שייכה נמי כלפי השולחן שהנרות עליו וע' בדברינו בסי' הקודם.

ובס' הוט שני (ג-קעה) כ' בטעם הגר"א דס"ל לגבי בסיס לאיסור ולהיתר דהחשיבות נמדדת לפי ערכו 'הכספי' של האיסור וההיתר (לא לפי חשיבותם אילוני) והלא לעולם הפמוטות ערכם יותר מהחלות, ועל כן כתב שם דאם יניח על השולחן מור"ש 'זהב' שערכו רב יהני גם להגר"א שערכם יותר מן הנרות והפמוטות.

עו"ש שביותר יש לחוש לשיטת הגר"א לפמ"ש"כ בחזו"א דבזמנינו שאין הדרך להשתמש עם המנורה לשאר שימושים (ומקפידים על כך) המנורה נעשית מוקצית מחמת גופו (כמוקצה דחס"כ) ממילא שההיתר צריך להיות יותר חשוב מהמנורה מצד עצמן (ולא סגי שחשובים יותר מהשלהבת או שמן האסור שהם יסוד הבסיס).

ואני חשבתי עוד טעם בשיטת הגר"א באופן שיודע בהחלט שיצטרך לטלטל השולחן בשבת, וס"ל להגר"א שהיות שבכל טלטול מן הצד בעינן ניער בדאפשר, אלא דמנורת שבת אי אפשר לנער (מחמת הנרות הדולקים, או מחשש הפסד המנורה) על כן יש לו להעדיף שלא לבוא לידי כך, ועדיף שלא יחזיק את הנרות על השולחן.

מיהו למעשה אין לנו א - ומנהג העולם ז חלה על השולחן לשויה ומותר אח"כ לטלטל השו

אלא מה שיש לדון שיצטרך לטלטל מורינן ליה שעדיף יו (והמנורה) על השולחן כדי שלא יצטרך להגיע לטלטול מן הצד לפמ"ש מן הצד שמיה לטלטול כשהוא לצורך דבר ו תקי"א אם מחוייב מן המוקצים בדבר שיודע עכ"פ בנידונינו חמיר יו מלפני שבת על מנת ל ישראל ראיתי שהרבו המנורה בארון צדדי בהכותל, ואולי הוא מט לשיטת הג

ודע שמי שאין בדי השולחן ואינו שיצטרך לטלטלו (והו מיתלטלת אגב הי להשתדל שהשולחן ל (שנשה מוקצה) לפי דמותר ליהנות ממוקצה על שולחן אפילו אם עליה (כשאינו פסק"ר דהו"ל טלג

★

סימן

שאלה - (להנ"ל) שמישים ע נרות שבת) להתי

ומהו בזמנינו שיש לנו מנורות יקרות של כסף (השויים אלפי דולרים).

תשובה - כבר נתפשט המנהג שהחלות של שבת חשובים לעולם

ממנורת שבת. הנה מדברי הריב"ש (סי' צ"ג) יוצא דההיתר צריך שיהיה חשוב יותר מהשמן שבנו, אבל המג"א (סי' רע"ט סק"ה) דעיקר המוקצה הוא השלהבת, על כן סגי שההיתר יהיה חשוב יותר מהשלהבת נורק דעל מנורה לא מהני שימת חלה כיון דהמנורה נעשית בשביל הנר והשלהבת, ומיוחדת לכך (פי' משא"כ השולחן).

ומשמעות המג"א דאפילו כהיתר שאינו שוה כל כך, כל ששוה יותר משלהבת בעלמא סגי, וכ"ה בשו"ע הרב (סי' רע"ז ס"ו) ובמ"ב שם (סקי"ח) דההיתר יהיה שוה יותר מהשלהבת שעל הנר (ולא כנגד הנר).

עוד חידוש יוצא מהמג"א דלא אמרינן היות שלמעשה השלהבת מונחת על השמן נמצא ממילא דהשמן הוא בסיס להשלהבת, וליבעיא שההיתר יהא חשוב יותר גם מהשמן (בנוסף להשלהבת), ויסוד סברת המג"א דאזלינן בתר שורש האיסור שהוא השלהבת, וממילא נמי שאפילו בזמנינו שמדליקין גרות שבת על מנורות יקרות של כסף לא בעינן שההיתר (שעל השולחן) יהא שוה יותר גם מן המנורה (שהלא המנורה לעולם מוקצית מטעם בסיס להנר, שהנר הוא בסיס להשלהבת) דאזלינן רק בתר שורש האיסור שהוא השלהבת [אלא שמצד אחר יש לדון דילמא מנורות שלנו מוקצין מחמת עצמן מדין מוקצה דחסי"כ, וממילא ליבעיא שההיתר יהא חשוב יותר מהמנורה, ופרט זה יתבאר להלן אי"ה], וצ"ע לשון סי' שלחן שלמה (סי' ש"ט ס"ד) דההיתר צריך להיות יותר חשוב מן "המנורה", אם דעתו לחלוק על שיטת המג"א, ולמעשה כל הפוסקים

מיהו למעשה אין לנו אלא סתימת כל הפוסקים - ומנהג העולם דור דור - דמהני שימת חלה על השולחן לשויה בסיס לאיסור ולהיתר, ומותר אח"כ לטלטל השולחן לצורך דבר המותר.

אלא מה שיש לדון מהו אם יודע מער"ש שיצטרך לטלטל השולחן בשבת אם מורינן ליה שעדיף יותר שלא ישום הנרות (והמנורה) על השולחן (אלא על ארון צדדי) כדי שלא יצטרך להגיע בשבת לידי מצב של טלטול מן הצד לפמ"ש"כ בסי' תק"א דטלטול מן הצד שמיה טלטול (ואסורה) אלא שמותר כשהוא לצורך דבר המותר נועמש"כ בסי' תקי"א אם מחוייב מלפני שבת להסיר דבר המוקצים בדבר שיודע שעתיד לטלטלו בשבת, עכ"פ בנידונינו חמיר יותר שמשוימו על השולחן מלפני שבת על מנת לטלטלן, ובהיותי בארץ ישראל ראיתי שהרבה נוהגין כן להתזיק המנורה בארון צדדי או על תיבה הקבוע בהכותל, ואולי הוא מטעם הנ"ל, או שחוששים לשיטת הגר"א הנ"ל.

ודע שמי שאין בדעתו לטלטל (או להניע) השולחן ואינו מצוי אצלו כלל שיצטרך לטלטלו (והוא שולחן כבד שאינה מיחטלטלת אגב השימוש) אינו מחוייב להשתדל שהשולחן לא יהא בסיס להנרות (שנשה מוקצה) לפי מה שכתבנו בכמ"ק דמותר ליהנות ממוקצה, וממילא שמותר לאכול על שולחן אפילו אם נרות של שמן דולקין עליה (כשאינו פסק"ר שיתטלטל הנרות) ועוד דהו"ל טלטול מן הצד.

סימן תר"י

אשאה - (להנ"ל) מהות חשיבות ההיתר שמישים על השולחן (שיש עליו נרות שבת) להתיר השולחן בטלטול.

לחם
שיטת
ע"ט
ברוך
בסיס
זיתר
עולם
עתה
סי"ל
עליו
סי"ל
יבות
(לא
וטות
יניח
גם
ת.
גר"א
דרך
ידיים
גופו
היות
סגי
שהם
אופן
זלחן
ל מן
ת אי
זשש
לבוא
על

העתיקו להלכה שיטת המג"א [ומשמעות המג"א דאף לא מתחשבים עם חשיבות המצוה של נרות שבת, רק חשיבות של שלהבת פשוט].

ולדג"ל מובן פשוט מה שכי' המג"א בסי' רע"ז (סק"ח) דאם היה מונח על השולחן בביהש"ש גם ככרות ושאר דברים 'פשיטא' דהם חשובים יותר מהנר וש"י, ולק"מ מה שוהקשה עליו בסי' תוס"ש (רע"ז סק"ג) מדברי הריב"ש הנ"ל דהשלהבת והשמן חשוב לו יותר מהלחם כיון שהוא צריך עתה לנר בשעה שהוא דולק, וכבר כתבנו למעלה שאף הריב"ש לא כתבו אלא כלפי המנורה (הנר) שמייוחד בשביל השלהבת, שו"ר שבעיקר הדבר תי' כזה בסי' תורת שבת שם (סק"ח, משא"כ כלפי השולחן אם הלחם חשוב לו יותר אין חילוק אם צריך להנר עתה או לא), אדרבה יש סברא דבכלל השולחן לא נעשה בסיס להנרות כיון שהנרות עשויין לשמש השולחן דהיינו להאיר את השולחן עיי"ש (מיהו משמעות כל הפוסקים אינו כן, והטעם פשוט מפני שהנרות אינם משמשין את השולחן אלא את האדם שיושב אצל השולחן, וגם בעיקר הדבר שאם המוקצה משמשת את ההיתר לא נעשית בסיס להאיסור לא ברירא ע' בדברינו בסי' תקמ"ג).

מהו בזמנינו שיש לנו מנורות יקרות של כסף (השוין אלפי דולר)

הגדה לפי ביאור הנ"ל אפילו אם המנורה (המוקצית) יקרה מאוד אעפ"כ מהני הלחם כנגדו כיון ששורש המוקצה הוא רק השלהבת, לא מצד עצמה [מלבד במנורה המוקצית מחמת 'חסרון כיס' שאז היא מוקצית מצד עצמה], מיהו בסי' תורת שבת הנ"ל כי' שאם מנורה של כסף עומדת על השולחן שאינה בטילה לגבי ככרות או שאר דברים עיי"ש (וכנראה שלא הבין כנ"ל בסברת המג"א או שלא ס"ל כוותיה), אבל מנהג העולם אינו כן.

מהו אם המנורה היקרה הוא מוקצה מחמת חסרון כיס (שמקפיד לקבוע לה מקום)

ובאחרוני זמנינו נמצא עוד טעמים על מה שהלחם חשוב יותר מהמנורה (ובפרט אם הוא מנורה יקרה) אף שהוא צריך לשניהם בשבת.

(א) **בסי'** מנורה הטהורה (קנה"מ רע"ז סק"ז) דלגבי השולחן אף הריב"ש מודה דמהני לחם ושא"ד, דאפשר שהמנורה יהא דולק למצותו "ולא יהא מונח על השולחן".

(ב) **בשו"ת** באר משה (ח"ח סי' ס"ז) מאחר שעיקר הסעודה הם החלות וגם המנורה עצמה אינו בא אלא בשביל הסעודה שעיקרה החלות, על כן המנורה טפילה להחלות אפילו אם דמי המנורה עולה לאלפי דולרים (וע' לשון החיי"א הנ"ל).

(ג) **בשו"ת** שבט הלוי (ח"ח סי' נ"ב) כיון דעיקר תשמיש של השולחן הוא הסעודה על כן החלות לעולם נחשבות יותר מהפמוטות והנרות עיי"ב (עוד משמו דאין משגיחים על שויים הממוני של החפצים, אלא אחר צורך האדם, על כן אם מונחים על השולחן 'מאכלי שבת' נעשית בסיס לאיסור ולהיתר כנגד הפמוטים).

ולפי דבריהם יל"ע אם מהני שימת חלה על ספסל שמונח עליו מנורה היקרה של חנוכה, שהספסל אינה משמשת האכילה, מיהו שימת שאר חפצים יקרים ששוין יותר מהמנורה מהני שפיר, וכן מהו במי שמדליק הנרות שבת על שולחן צדדי שאין אוכלין עליו, ואולי באמת לא מהני שימת חלה גרידא, וכן יל"ע מהו אם מונחין שם מאכלי שבת שאין בהם הכרח כל כך כגון קוג"ל, ובמק"א יתבאר בס"ד.

☆☆☆

סימן ת

שאלה - אי מהני שי' (שיש עליו) בילקעל"ע (חלת לח שמתשמש עמה לצורך גרידא שהשולחן יחשב לאיסור וק

תשובה - לא מהני

קובעין הסעו על חלות הגדולות ורק נ לח"מ דלא מהני הבילק השולחן (מדין בסיס ל שבכה"ג הנרות חשובים יו חלות של סעודת שבת חט שהדגישו הפוסקים הטעם סעודת שבת" חשוב לו מאכלים שהם 'לצורך

מהנרות, ע' להלן) [ע' חיי' ללשון שו"ע הרב (סי' רע לחם "לצורך השבת"], ואו נמי אם מונח על השולחן לכבוד שבת (ע' בדברינו ג גריעי מזה חלת לחם לצור העיר הגרצ"א זארגער ש' (רעט-ה בא"א) ובערוה"ע לחם הוא דבזה הוי כמו (בסי' רע"ט ס"ד) שמו המנורה עצמה לא סמכינן לטלט השולחן) י"ל דו

אלא שנראה שאם יאכז ובדעתו לקבוע י שס"ג הוא ג"כ מכלל סי' שכתבו דסעודות שבת [ואף שהוא רק חלה קטנ הרב (סי' רע"ט ס"ד) ד אמנם לפי דברי הריב"ש